

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXI — Број 376
Субота, 14 март 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У овом броју:

- ПОГИБИЈА РАДНИКА НА ЧУКАРИЦИ
- ДУХ ИЗ ХОАИДА
- ЗЛАТНА ОБАЛА
- ФЛОТА У ЗАГРЉАЈУ ТАЈФУНА

СТРИПОВИ:

Биш челик, Паја, Миле, Флаш Гордон, Бим и Бум, Успавана леполица, Велики Алек и Три мускетара

ОД ЗЛАТНЕ ОБАЛЕ

НА СЛИЦИ СУ ПРИКАЗАНЕ ЖЕНЕ ИЗ ЗЕМЉОРАДНИЧКОГ КРАЈА ГАНЕ. ПОШТО СУ ЗАВРШИЛЕ КУРС ПЛЕТЕЊА ОНЕ СУ ПРИРЕДИЛЕ ИЗЛОЖБУ СВОЈИХ ПРОИЗВОДА.

Било је то 1471 године када су португалске галије први пут пристале уз обале Гвинејског Залива. Морнари с галија посматрали су непознати крај. Командант експедиције нареди да се бродови привезу и посада мало предакне па да се крене даље на путовање ка Индији.

Злато! Злато!

— Шта је ово! — узвикнуо је човек који је први сисао и коракнуо обалом. — Добите, момци! Похитајте, да се чуду начудите! Злато! Злато! Па, ово је Златна Обала!

С брода похиташе и остали. Човек који се први зачудио, паде ничице од среће. Грчевито је у шакама држао земљу с које се више никад није подигао. Од нежуд је долетела стрела.

Пут за који су се били опремили није настављен, богатство у Индији оставили су другима. За њих је била интересантнија земља са златним песком и грумењем злата. У галије су натоварили прве количине и упутили се у Европу.

Те године први пут су бели људи крочили на овај део Африке и први пут се чуло за Златну Обалу.

ДО ЗЛАТНЕ СЛОБОДЕ

Пошто су срећно с товаром приспели у Португалију људи су одмах почели да окупљају друге за поновни одлазак на Златну Обалу. Експедиција је сада имала много више бродова и много више посаде — све здраве младиће који су били наоружани сваковрсним оружјем. Али, искусни, стари чланови у своје бродове унели су много ситних драгулија: огледала, фиџува, прстења, чешљева и других ствари за размену са домородачким становништвом.

Бродови су се зауставили код места Емилијина. Уз саму обалу подигнуто је велико утврђење и на јарболу истакнута застава. Уз зидине је постављена стража која је штитила од упада домаћег становништва и пљачке.

Тајна се није могла сакрити. Доморце је засенио сјај оружја. Изненадили су их поклони које су им бели дошљаци давали. За узврат давали

су им грумење жутог метала.

Португалци су све дубље улазили у непознату територију. Подизали су своја скло-

У СЛОБОДНОЈ ГАНИ НА СВЕ СТРАНЕ СЕ ВОДИ ВОРВА ПРОТИВ ЕНДЕМИЧНИХ ВОЛЕСТИ. НА СЛИЦИ: СТРУЧЊАЦИ ОБЈАШЊАВАЈУ КАКО ДОЛАЗИ ДО РАЗНИХ ОВОЉЕЊА.

ништа и у њих остављали о-пљачкано благо. Са племенским старешинама склапали су пријатељства и уз њихову помоћ долазили до све већег богатства. С пуним бродовима напуштали су Златну Обалу и односили драгоцености у Португалију.

Временом су Португалци открили и друго благо које се крило у тој чудној земљи: дијаманте. Доморци су им нудили и треће своје благо: какао, али та се роба врло мало тражила на европским пијацама.

Порекло свога богатства Португалци су дуго времена крили. Никоме нису говорили о земљи која се налази уз обалу Гвинејског Залива. Али, тајна се и поред највеће опрезе није могла сакрити потпуно.

Једног дана, за њима крену-

привезали своје бродове. И остали засењени као и Португалци пре толико година. Доморци су од њих чули пет непознати језик — холандски.

Пет година су Португалци водили борбу са Холанђанима, који су 1637 године, најзад скинули и последњу португалску заставу са утврђења на Златној Обали. Заједно са у-спостављањем своје власти Холанђани су основали и компанију за експлоатацију „Западна Индија“. Уз њих су и други народи долазили и оснивали трговачке компаније и подизали своја утврђења.

Лов на људе

Много је времена прошло, много је и оних који су са Златне Обале односили злато и дијаманте. Сад се већ развила и друга трговина. Отпочело је тражење робља. Главни интересенти за ову врсту „робе“ били су Енглези, поготову трговци из Ливерпула и Бристола а поред њих Холанђани и Белгијанци. На овој „робји“ извозници-прекупци зарадили су велике суме новца, јер радне снаге никад није било довољно да се подмире све потребе на плантажама.

Енглези су били највећи трговци, али они нису били непосредно ангажовани у лову на робље. Никад нису сами дубље залазили у унутрашњост земље. Лов на људе вршили су сами Африканци који су робове доводили до мора и ту их предавали Енглезима а они их товарили у бродове.

Педесет година су људи са Златне Обале одвођени. По престанку ове трговине 1821 године, влада у Лондону предузела је државну контролу над британским трговинским насеобинама на Златној Обали. Холанђани су били принуђени да 1871 предаду своје на-

сеобине Енглезима. После три године, Златној Обали је Енглееска дала статус колоније.

Отада, ова земља заузима просторност које је веће од Енглееске и Шкотске заједно. Цела се територија налазила на тропском подручју. За главни град одређено је приморско место Акра, на свега 650 километара од полутара.

Ново име — Гана

Златна Обала на југу излази на Гвинејски Залив, на истоку је француски Тога, на северу област Горње Волте, на западу је Обала Слонове Кости. Централни део је под скупштинским држењем. Земљиште је равни и погодно за гајење какаоа који се највише и производи.

Злато, дијамант и какао привукли су још једну европску земљу — Немачку. После Првог светског рата, када су ликвидирале територије којима је располагала Немачка, мандатна територија Западног Тога административно је присаједињена Златној Обали.

Први избори на Златној Обали одржани су 1925 године и створен је законодавни савет у који су ушли и доморци.

Седме године после завршетка Другог светског рата, она је добила и прве министре Африканце.

Свог првог председника владе народ је добио 1952 године — донео га је на рукама из енглееског затвора. Кваме Нкрумах, од своје ране младости стао је у редове бораца за слободу своје отаџбине.

Под његовим руководством, Енглези су донели и нов устав.

Шестог марта 1957 године Златна Обала је изјавила своју независност — још једно злато је постало њена својина. Отада она носи и ново име — Гана.

МОЖДА ЈЕ ПРАКТИЧНО

Један Норвежанин из Осла, неки Сигурд Сендби изумео је прозор са „муњевитим затварањем“ изванредно практичан особито за изненадне непогоде. Прозор је начињен од пластичне масе и може се затворити за цинго једну секунду.

СИЛОМ СПАСЕНИ

(2)

— Окрио сам васионски брод који не носи ознаке Дрома.

— Али не носи ни ознаке непријатеља, — са поуздањем рече Арнолд, пошто је на свом броду сам бојио спољни оклоп.

— Тачно, али, у рату човек мора да буде опрезан. Све оно што није наше има се сматрати непријатељским.

— Доста, — рече Грегор коме је досадило да се расправља са овим тврдоглавим, егостичним чамцем. — Иди право ка обали! — нареди.

— Не могу да испуниш то наређење, — одговори чамца. — Ви сте још неуравнотежени због несреће.

Арнолд пружи руку ка контролној табли али је Јаукиувши одмах трже.

— Будите разумни, — рече брод строго. — Само официр специјалне службе за спасавање може да ме искључи. Морам да вас упорно да не дирате ниједну од мојих команди. Доцније када будемо ван опасности ја ћу се покорити опет вама. А сада морам да упрем све своје способности да измакнемо непријатељу. И чамца окрете ка отвореном мору пуном брвином.

— Куда ћемо? — упита Грегор.

— Да се придружимо нашој флоты, — викну чамца поуздано, а Грегор и Арнолд нервозно погледаше у правцу пучине.

Била је већ ноћ. Два друга су седела у једном углу кабине и тужно делила свој последњи сендвич. Чамца је још као луд хрљно напред ка отвореном мору тражећи флоту која је престала да постоји још пре пет стотина година на богзна којој планети.

— Да ли знаш ко су били ти Дроми? — упита Грегор.

— После дугог размишљања Арнолд рече:

— То су била бића слична гмизавцима. Живела су на шестој планети неког малог система у сазвезју Капеле. Њихова раса је изумрла још пре неколико векова.

— А Хенги? — упита Грегор.

— И то су били гмизавци. Цео тај рат није био тако важан. Очигледно је да су противници изумрли и да је једино остао овај чамца, — рече Арнолд гутајући последње мрвице хлеба.

— Заборављаш нас, који смо, као што видиш, пет стотина година после рата мобилисани у армију Дрома.

Грегор тужно заклима главом и настави: —

Шта мислиш, да ли ми можемо некако да убедимо овај чамца?

— Не верујем, јер он сматра да рат још траје, а није направљен тако да би тумачио ствари друкчије.

Негде око зоре осетише како чамца мења правац. Одмах затим дошло је и објашњење:

— Пошто, изгледа, нема тренутне опасности враћам се ка острву да га још једном прегледам. Немојте се ништа узнемиравати.

Арнолд гурну Грегора и шану му на уво:

— Сада треба да му тражимо храну, — и окренувши се чамцу рече: — Гладни смо. На-хране нас.

— Наравно, одговори чамца и из вида изађе чинија са јелом, односно нечим што је потсећало на блато и мирисало на машинско уље.

— Шта је то? — зачуди се Грегор.

— Гезел, — поносно рече чамца. — Највећа посланица становника Дрома. Ја умем да га справим на шест начина.

Грегор замочи прст у чудно јело и принесе га устима, али одмах пљуну, оно је не само изгледало него имало и укус блата преливног машинским уљем.

— Ми не можемо ово да једемо. Слушај, ми нисмо никакви Дроми. Ми смо људска бића, потпуно друкчија. Рат о коме ти говориш завршен је пре пет стотина година. А наша храна се налази на острву.

— Смирите се, ваш случај је типичан за оне који су дуго времена провели на бојишту. Ви покушавате да побегнете у своју машту. Али, ја вас чувам.

— Уразуми се, — дрекну Грегор. — Ако нас одмах не искрцаш на обалу раставићу те на саставне делове.

— Не плашим се никаквих претњи. Ви сте очигледно повредили мозак пошто сте сувише дуго били изложени отровном дејству водених испарења. Ако буде потребно ја ћу вам извршити и операцију мозга. Разуме се то је последња мера, али ако је потребно... у том тренутку из вида изађе посуда пуна сјајних хируршких инструмената.

— Осећамо се много боље, — завапи Грегор. — Дивна је ова порција гезела, зар не Арнолде?

— Надам се да ћете се ускоро осећати много боље, — рече чамца.

— Како то мислиш?

— Па, температура је овде врло висока. Чудим се да већ нисте пали у несвест, али ускоро ћу успети да је сведем на нормалну

температуру за Дроме, 20 степени испод нуле. А сада ћу вам свирати нашу химну — и кабину се одједном испуни пакленим пиштањем и цинком.

Грегор покуша да спава, али га убрзо трже из дремежа Арнолд. Кабина је почела да се леди.

— Морамо нешто учинити. — Арнолд поче да шапуће своје пријатељу нешто на уво, и овај климну главом устајући.

— Шта то радите? — упита нервозно чамца.

— Војници Дрома морају да остану крепки и еластични, — рече Грегор.

— То је тачно, — сложи се чамца.

Грегор замахну чутуром коју је држао у руци и тресну је о цев уређаја за хлађење. Нешто пуче и у кабини одмах поче да постаје топлије.

— Ето, нисте пазили и покварили сте расхладни уређај, — рече чамца. Сада више нећу моћи да вас држим у пријатној температури. Али ја знам шта да урадим. Одвешћу вас на пол. Тамо има доста леда и температура је пријатна — око тридесет испод нуле.

Прошло је неколико сати.

— Мисли, — рече Арнолд.

— Мислим али не могу ништа да смислим, — одговори Грегор.

(Крај)

ВАВИЛОНСКЕ ХЛАДЊАЧЕ

Уређаји за хлађење постојали су још у старом Вавилону. Из једне порозне мешине капала је вода на овећу полукуглу начињену од иловаче. Хладњаче су подизане на местима где је било промаје, да би вода, која је влажила ило-

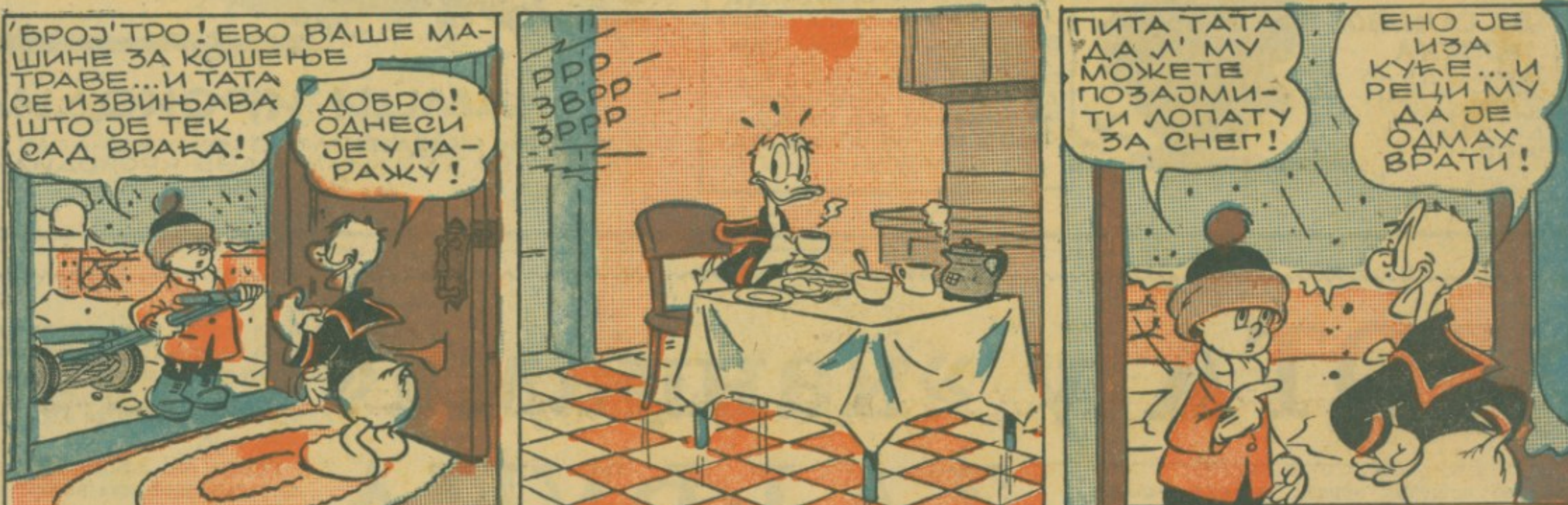
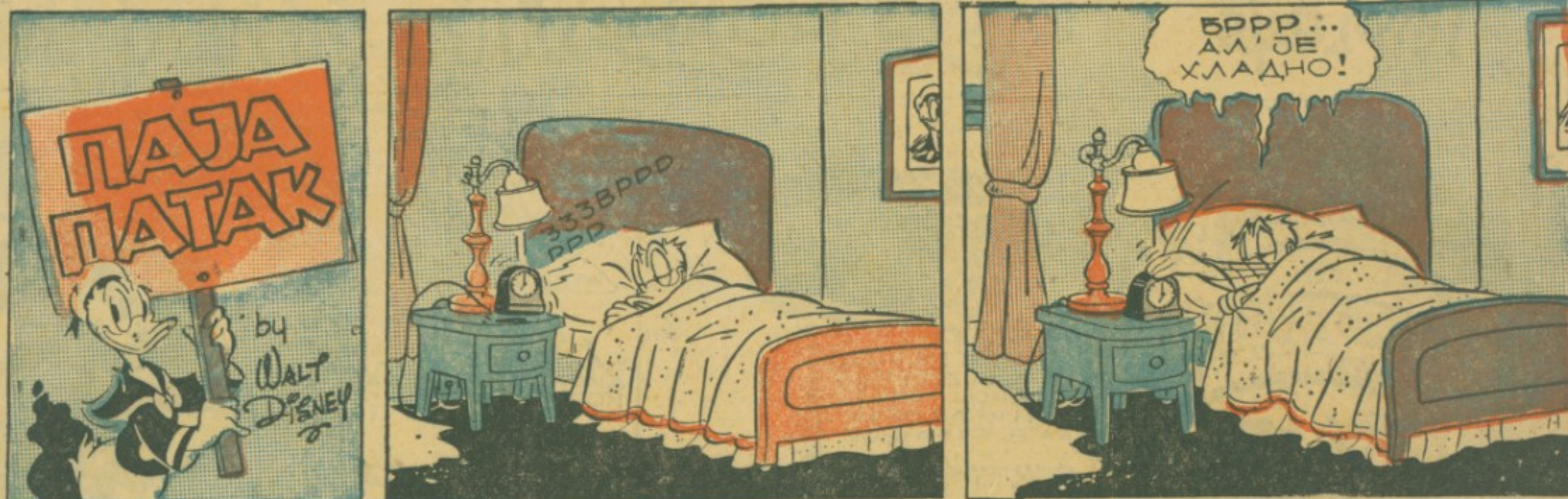
вачу, испаравала и тиме је хладила. У унутрашњости полукугле на тај начин се стално одржавала свежина потребна за очување намирница и пића. Сличне хладњаче могу се и данас видети у неким крајевима Северне Африке.

ЈЕДНА КЊИГА - 100 МИЛИОНА ФРАНКА

После луксузног издања „Дон Кихота“ париски издавач Жозе Форс припрема издање једне нове књиге која би требало да буде његов „тестамент уметничког издавача“. Форс са правом називају „издавачем милијардера“, јер његова нова књига треба да кошта 100 милиона франка. За њу се Форс обратио седморици највећих књижевника: Малроу, Каму, Сартру, Коктоу, Монтерлану, Фокнеру и Арагону. На илустрацију књиге радиће седморица најпознатијих сликара: Пикасо, Миро, Дали, Шагал, Брак, Бифе и Фужита. Број седам још једном се понавља. Наиме, Форс намерава да књигу објави на седам језика: француском, латинском, италијанском, грчком, енглеском, немачком и шпанском.

ПРОДУЖЕН РАДНИ ДАН ПЧЕЛА

Има људи којима и пчеле, иначе симбол вредноће, нису довољно вредне. Научници су утврдили да пчеле ујутру раније напуштају своје кошнице ако су ове изложене светлости. То научно откриће навело је Антонија Сарторија из Пијаћенце, у Италији, да направи кошнице од провидног стакла. Успех није изостао. У обичним кошницама пчеле се „буде“ око 7 часова ујутру; у стакленим много раније. На тај начин њихов радни дан се знатно продужује, а тиме и производња меда.

МАРКС И ВАГНЕР

Велики немачки композитор Рихард Вагнер био је савременик Карла Маркса који је у мору свега десет дана после њега, у фебруару 1883 године. Као и Ибзен и Вагнер је у младости био револуционар. Чак је и активно учествовао 1848 године борећи се на барикадама у Дрездену али није успео да уђе у бит идеја грађанског друштва. Неуспех револуције изазвао је у њему клонулоост и он је сам казао: „Одустао сам од свега што испуњава надом“. Неколико година чак и не ради ништа, а затим одлази у крајност — одређује се за митос, мистику, чуда и бајке. Према речима Томаса Мана, који је написао студију о Вагнеру — у њему су спонирани чудни контрасти. У исто време је основао у Бајројту позориште за масе без обзира на њихову класну припадност, а са друге стране живео је у луксузу и волео буржоаско друштво које га је славило. У

суштини он је ипак човек из народа који, бар на речима, одриче значај новца, презире моћ и силу, и не воли рат.

СЕБАСТИЈАН БАХ И ЊЕГОВИ НАСЛЕДНИЦИ

Јохан Себастијан Бах (1685—1758) поред Хендла најзначајнији композитор у области црквене музике којој је углавном посветио читаво своје дело — имао је 11 синова и 9 кћери из два брака. Неки од његових синова: Вилхелм, Кристијан, Кристоф и Карл у композицији су готово достигли очев углед. Али породица Бах је значајна по томе што је она јединствен пример наслеђа музичке способности. И сам Себастијан потице из породице која је водела и неговала музику али, додуше, по томе није била позната у друштву.

ЛОКОМОТИВА ИНСПИРАТОР

Путујући, двапут недељно из Хавра у Париз Хонегер је још као дечак, слушао са интересовањем монотону клопа рање точкова локомотиве. И тај ритам и звук остао му је дубоко урезан у сећању. Доцније, пошто је као савремен човек завладао техником, која је почетком овог века нагло напредовала, он је уклонио

ритам локомотиве у своје одушевљење према техници и написао своју симфониску трилогију „Пацифик 231“. Ту је тонски дао слику локомотиве типа „Пацифик“ марке 231, убрзаног теретног воза. Овај напор, технички веома компликован, донео му је назив најинвентивнијег уметника „Модерне“.

БЕРЛИОЗ КАО ПУТОПИСАЦ

Један од најинтересантијих претставника музичког романтизма француски композитор

БРАМС И ХАМЛЕТ

Песме које пева трагична Јунакиња у Шекспировом „Хамлету“ — Офелија, компоновао је немачки композитор Јоханес Брамс 1873 године за чешку певачицу која је тада играла Офелију у прашком Немачком позоришту.

ПОСЛЕ 160 ГОДИНА

Једна од мање познатих Моцартових опера „Повртарка из љубави“, изведена је у Минхену 13 јануара 1935 године, а истог дана 160 година раније била је премијера овог дела и дириговао га је сам Моцарт. За све протекло време опера ниједном није била изведена.

Хектор Берлиоз (1803—1869) био је и пољемичар и музички писац. Путујући много као музичар и диригент сусрео је многе људе и упознао разне средине. Своје утиске је потом носио у чланцима и путописима. Његове „Успомене с пута“, писане веома живописно, обухватају утиске из Италије све до његовог првог одласка у Русију.

ПО ПОРУЏБИНИ

Артур Хонегер, (1892—1955) француски композитор, који је поред осталог компоновао музику за Софоклову „Антигону“ (1918 године), за непуну два месеца — по поруџбини — написао је свој ораторијум „Краљ Давид“ (1921) који се сматра синтетом различитих стилова, од класицизма до импресионизма.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

АЛЕН III
ЧЕТВРТИ ГРОФ ОД РИЧМОНДА
БИО JE УБИЈЕН
ПОМОКУ ОТРОВНИХ РУКАВИЦА

**ГЛАВА САЊИВОГ
ЧОВЕКА**

БИЈАРСКО ДЕЛО
ПРИРОДЕ У БЛИ-
ЗИНИ ЛЕНДС-
ЕНДА У ЕНГЛЕ-
СКОЈ

ЗАСТОГ
ТЕЖАК 20 КИЛО
ГРАМА, БИО JE
ЈЕДНОМ УХВА-
КЕН КРАЈ ОБА-
ЛА ВИРЦИНИЈЕ

ЧАСОВНИК СЛОБОДЕ
У ОКСЕРУ (ФРАНЦУСКА)
ВОЂВОДА ОД БУРГОЊЕ
ГАРАНТОВАО JE, 1457
ГОДИНЕ, СЛОБОДУ ГРА-
ДУ ОКСЕРУ СВЕ ДОК
ЧАСОВНИК НА ГРАД-
СКОЈ КУЛИ БУДЕ РА-
ДИО

КАЖИ
МАМА!

"МАМА"
НА ЈЕЗИКУ ИН-
ДИСКОГ ПЛЕМЕНА
КОЈАСА ЗНАЧИ
"СТРИЦ"

ПАРАДАЈЗ
КОЈИ ЛИЧИ
НА БОКСЕР-
СКУ РУКА-
ВИЦУ ПО-
РАСТАО JE
У ВРТУ
ШЕРИЈА
СИМИНОА
ИЗ
МОУНТ
ЗЕРНОНА
(САД)

БУШМАНИ КОЈИ ЖИВЕ КРАЈ
ЈУЖНОАФРИЧКИХ РЕКА
МОГУ 12 МИНУТА ДА ГЛЕ-
ДАЈУ У СУНЦЕ И КАД ОНО
НАЈЈАЧЕ СИЈА

ЧАМЦИ КРОКОДИЛИ

КЛУНОВИ ЧАМАЦА У ПЛЕМЕНУ КЕНИЈАХ, НА БОРНЕУ, И-
РАЂУЈУ СЕ У ОБЛИКУ ГЛАВЕ КРОКОДИЛА, СА ЗУБИМА
ОД МЕТАЛА

ФЛОТА у »канцама« ТАЈФУНА

Један од највећих поразâ америчке флоте у Другом светском рату догодио се на Пацифику, али не у сусрету са непријатељем, већ са тајфуном. Биланс је, рачунајући само људске жртве, жалостан: 790 официра и морнара. Капетан брода „Дјуџи“. Чарлс Калун, забележио је ова сећања на тај паклени догађај:

М

оре око Филипинских Острва, хладно, тамно и узбурано ветром, претварало се у огромне таласе. Тога дана, 17 децембра 1944, Тридесет осма оперативна јединица, састављена од торпиљера, крстарница и носача авиона, под заставом Треће флоте адмирала Вилјема Халсеја, враћала се с једне операције у којој су бомбардоване јапанске базе у Лисону. Њен непосредни циљ је био да се састане са бродовима-снабдевачима животином намирницама, горивом и муницијом.

Овакво чудо нисам видео

Ноћ се тек беше спустила а немирно море је изискивало да команданти бродова као и све особље располажу великим знањем и искуством за ма неврисање како би се избегли судари. Тачно двадесет пута бродови-снабдевачи су се приближавали и одвајали од ратних јединица услед јаког њихања бродова. Издата је заповест да се претовари одложе до зоре. Водећи свој торпиљер „Дјуџи“ према означеној географској ширини и дужини, где је требало да проведемо ноћ, имао сам неугодно предосећање. Доживео сам свакако невреме у Северном Атлантику, али овакво чудо још нисам видео.

Око два по поноћи изгледало је да се „Дјуџи“ налази усред вртога, у цинковској машини за прање рубља. Па ипак је био чврст и у његову унутрашњост није могла да продере ни најмања кап воде.

Кад је свануло, угледасмо мутно небо и на све стране покретне планине волених таласа. Ветар је сабласно хујао

и навлачио на горњи део брода црне крпе облака и пене.

Наједном, зачух радиопренос са друга два брода:

— Морнар је пао у воду! Морнар је пао у воду!

У току једног сата чуо сам бар двадесет оваких узвика. Преко бродског гласноговорника издао сам наређење:

— Кад је море овако узнемирено практично је немогуће да се врши спасавање. Сви они који нису неопходни да остану горе, нека се повуку у унутрашњост.

На врху огромног таласа

„Дјуџи“ је и даље орао по површини као помахнута. Забио је нос у један огроман талас, а затим се подигао 15 метара вис и елисе су се први пут нашле у ваздуху, док је предњи део суноврат јурио у празан простор.

Од тог тренутка све је пошло како не треба. Радар је показао да нам се нагло приближава један брод.

— Окрените крму на 130!

— викао сам из све снаге.

„Дјуџи“ је учинио снажан заокрет и нашао се на дну пространиг удубљења. Мада је био блокиран између два водена зида, наставио је ка средини групе бродова за снабдевање. Најзад, наставши се на врху огромног таласа, угледах лађу која нам је долазила у сусрет. То је био носач авиона „Монтреј“ који је као муња пролетео око 450 метара од наше десне палубе.

— Крму на 180! — довикнуо сам крману.

— Без успеха, капетане! — стегао је он.

Ветар нас је носио тачно према средини групе бродова. Шчепао сам звучник бежич-

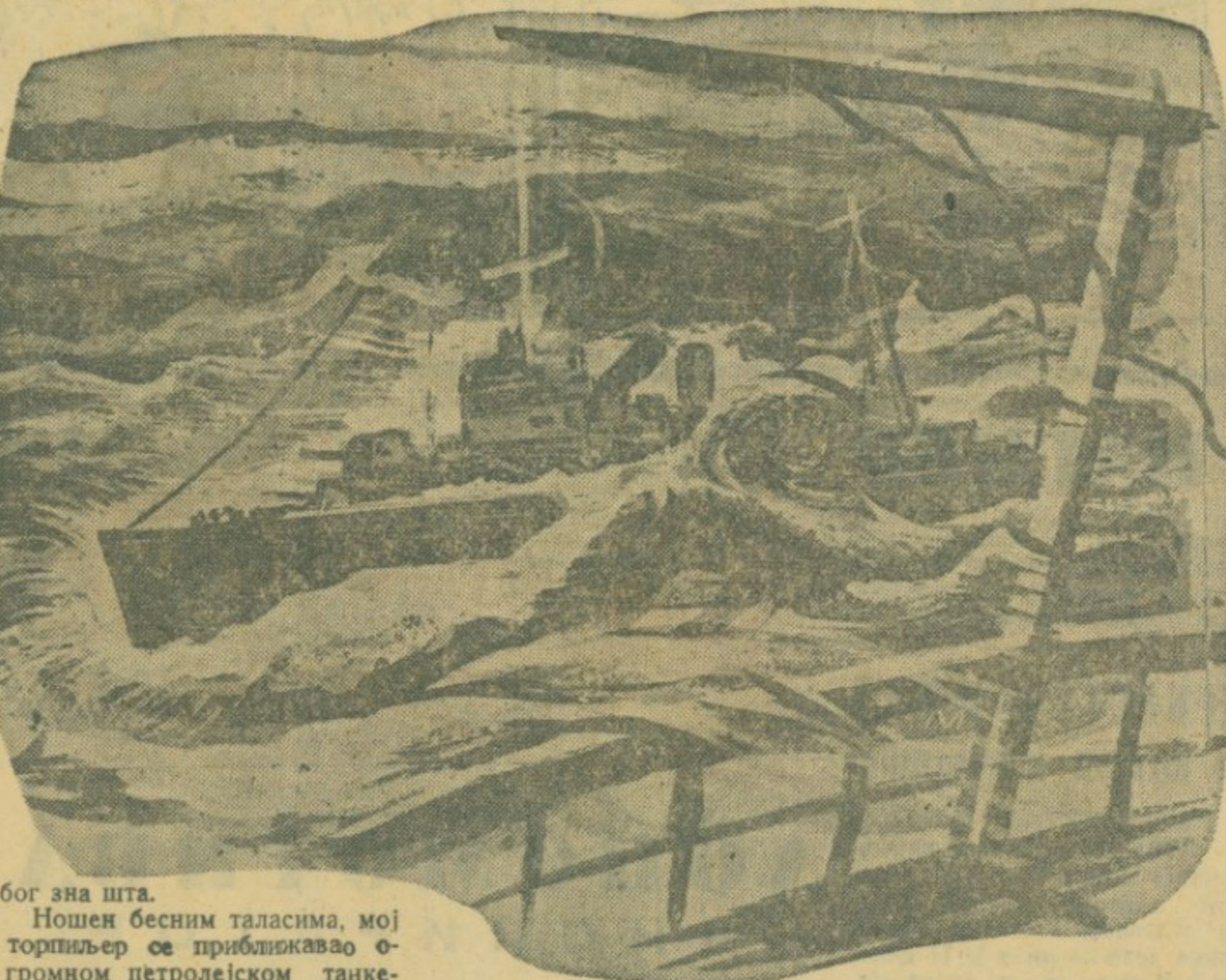
не телефоније и викнуо групи бродова:

— Овде „Дјуџи“. Крмачење онемогућено. Незадрживо јуримо у правцу ваше формације. Скрените лево!

Уствари, ни команданти тих бродова нису могли да учине

Поткрмануши, приближени уз зидове кабине и снажно држећи ручице били су се претворили у очи да би испод прљавог неба и кроз мутно прамене облаке открили иде ли нам још какав брод у сусрет.

Оборени на десни бок, сада

бог зна шта.

Ношен бесним таласима, мој торпиљер се приближавао огромном петролејском танкеру. Један необично снажан талас подигао нас је и бацио у његовом правцу. Изненада смо се нашли ван ове опасности, али смо јурили према једном другом теретњаку. Био нам је толико близу да смо могли да га додирнемо.

Снажан удар таласа оборио је мој торпиљер поребарке и дуго му је требало док се исправио.

смо се ваљали по глаткој површини.

Вода је јурила кроз прозоре

Био сам јако забринут због машина. Свако бацање броди на страну, обарало је ниво уља. Услед потреса могло је лако да дође до онеспособљавања целокупне машинерије. Међутим, ја нисам знао да је

бура успела да извади из шипова прозор који се налази на предњој страни ложонице. При сваком нагибу улазило је кроз прозор 2.000 до 4.000 литара воде.

Посада око ложшта улагала је наточечанске напоре да уклони унутрашњу поплаву.

Било ми је јасно шта мисле чланови посаде. Добијали смо све снажније ударе с бока и нагиби су постајали све оштрији. Дуго смо остајали приљубљени уз воду а онда смо се с муком и лагано усправљали.

— Френк, — запитао сам свог капетана корвете, — сећате ли се до које границе брод сме да се нагније?

де навалила се на нас и ми смо се опет накренили на леву страну. Казаљка за мерење нагиба показивала је 68... 69... 70 степени! „Дјуџи“ је болно јечао и сви смо очекивали да заувек нестанемо на дну Филипинског Мора.

— Кад бисмо се бар још једанпут исправили! — зачуо сам глас иза себе.

Стравични призор

Лагано, готово неприметно, торпиљер се ипак усправљао, али је ускоро поново оборен. Изгледало нам је да тајфун неће никад престати и само смо се питали докле ћемо моћи да издржимо.

Наједном се прекинуло челично уже које прибија димњак уз предњу страну брода. Звизнуло је поред мог ува као тана а затим се огромни димњак срушио на палубу.

„Дјуџи“ се опет нашао на левом боку и поново зајечао, али се много брже подигао и заронио кљуном кроз таласе. Лишен тешког и високог димњака, торпиљер је сада постао мања брана ветру.

Страшни биланс

— Капетане, — довикнуо је један од мојих помоћника — барометар се пење!

Свиња је лакнуло.

Пошто смо се пробрили кроз густу завесу од магле и пене, наједном угледасмо светлост. Било је јутро. Море је и даље беснело, али је брзина ветра спала на 50 чворова. Крмануш је опрезно пустио машину у рад и тако сам после смртоносног коштаца с тајфуном опет могао да управљам торпиљером.

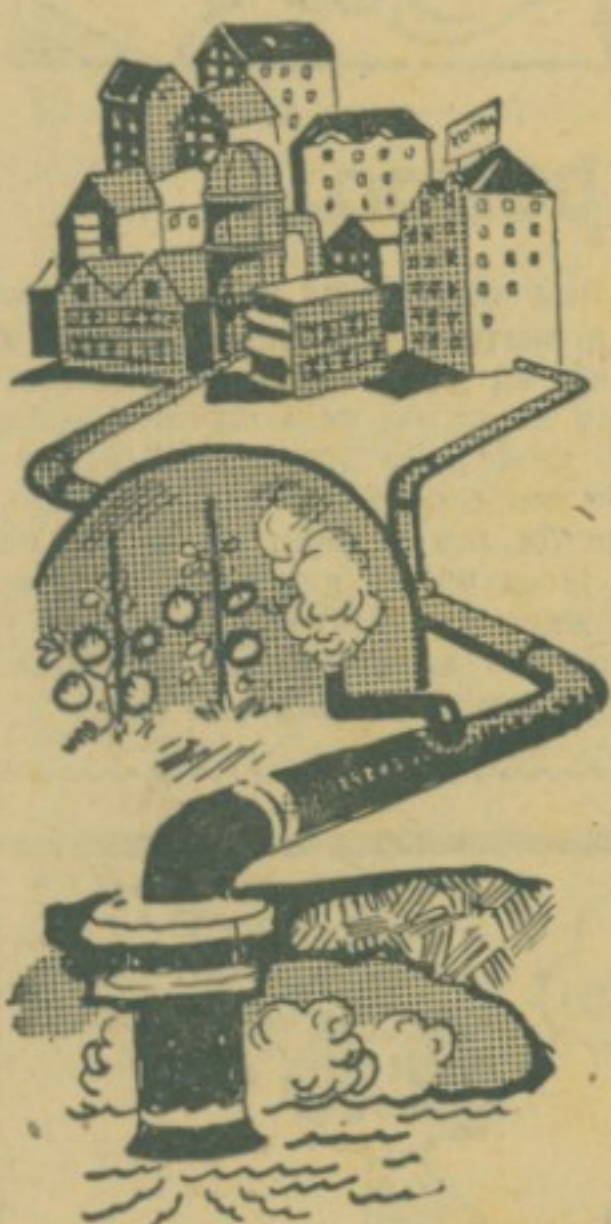
Сутрадан сазнали смо за трагичну судбину многих наших другова: 790 официра и морнара изгубило је живот у мору. Међу преживелима било је 80 тешко и много лакше повређених. Три торпиљера „Спенс“, „Хју“ и „Моноган“ су потонула. Два друга „Ајлин“ и „Хикокс“ оштећена су као и „Дјуџи“. Крстарница „Миами“ и носачи авиона „Кеп Есперанс“, „Монтери“, „Коупенс“ и „Сан Цацинто“ претрпели су озбиљну штету. Осим тога било је изгубљено или потпуно оштећено 146 авиона.

**Посмелост
у крашним
дрвима**

Чули сте и читали да има људи свакојаким ђуди и да многи често чине оно што другима ни на ум не би пало. Није то увек само због тога да буду оригинални, него, ето тако, допада им се, или им је то пријатно, а уз то и „може им се“. Таква је случај био и са неким природњаком — Ги Кондвелом, кога видите на слици у љубавици. Он је, веровали или не, пуце три године спавао у тој љубавици везаној између два дрвета на висини од 18 метара.

ТО НИЈЕ ЧУДО...

Трад Роторуа на Новом Зеланду познат је по томе што се у њему троши најмање електричне енергије. То није ни чудо, јер овај град има друге изворе енергије и то у неограничену количинама а далеко јеатније.

Довољно је пробушити тло до извесне дубине да би се дошло до топле воде. Захваљујући томе све зграде у Роторуу, укључујући и велике хотеле, имају централно грејање са природном топлим водом.

И индустрија користи ову енергију. Једна стругара загрева помоћу ње сушницу за дрво, а пара из топлих извора покреће читав низ машина у разним предузећима. Баштовани их користе да би загревали своје стаклене баште, у којима зато има и усред зиме парадајза и ананаса.

Температура воде која избија из земље у Роторуу је близу сто степени. Неки од њих вора нису нарочито дубоки — једва нешто преко сто метара. Међутим, на неким местима је било потребно да се иде знатно дубље — и до хиљаду и по метара. За болницу за лечење реуматизма вода потиче са дубине од 2.400 метара и тада је још топлија.

Трошкови око добијања топле воде су минимални. Пре седам година један баштован је дао да се избуши артечки бунар од свега десетак сантиметара у пречнику. И коштао га је једва око хиљаду долара, а топла вода загрева око двадесетак кућа, стаклену башту и једну цркву.

Пре педесет година сви становници Стокхолма пуца три дана су ишли улицама свог града држећи марамиче на носу. Кад су ујутро напустили своје домове и кренули на свакодневни посао приметили су да је градоки ваздух испуњен неким одвратним задахом. У главном граду Шведске три дана се готово није могло дисати.

Тек много касније дознало се да је виновник овог непријатног случаја био један скроми стокхолмски хемичар који је проучавао својства меркаптана, једне од најсмрдљивијих материја познатих у хемији. Завршивши посао, хемичар је одлучио да се ослободи остатка меркаптана, те је бочицу дао једном од служитеља у лабораторији да је он закопа негде ван града. Овај, не размишљајући много, бацио је бочицу у мало језеро недалеко од града. Остало је учинио ветар...

Колико је јак морао да буде мирис, односно задах, ове материје, кад је неколико стотина грама читав три дана тровало атмосферу једног великог града као што је Стокхолм? Колика је уопште јачина мириса и како се она мери?

Мирис је чулни осећај који се јавља кад најситије честице неке мирисне материје, њени молекули, доспеју у орган чула мириса — нос — и у њему делују на специјалне нервне завршетке. Разуме се

СНАГА МИРИСА

да присуство једног молекула неке мирисне материје наш нос неће осетити. Потребно је да извесан минимални број молекула „бомбардује“ наш нос да бисмо били у стању да их осетимо. Због тога се ми покушавајући да „уловимо“ неки слаб мирис трудимо да удахнемо што више ваздуха, чиме кроз орган чула мириса пропуштамо већи број молекула мирисне материје. Према томе је јасно да уколико је јачи мирис неке материје утолско је потребан мањи број његових молекула да би их наш нос „приметио“.

Мирис алкохола, например, осетимо само у том случају ако у сваком кубном сантиметру ваздуха има 24.000 милијарди његових молекула. А да би се тај услов остварило довољно је да у просторији чија је површина 25 квадратних метара и висина четири метра проспемо 180 милиграма чистог алкохола.

Много је јачи мирис карбоната. Њега ћемо осетити кад се у сваком кубном сантиметру ваздуха налази „свега“ 26 милијарди молекула карбона. А за то је потребно просути у исто оноликој просторији 4

милиграма фенола (карбонне киселине).

Мирис камфорног уља још је неупоредиво јачи. Њега ћемо осетити кад се у сваком кубном сантиметру ваздуха налази 4,8 милијарде молекула сафрола — мирисне материје камфорног уља. Да би се то постигло, било би потребно да се у истој просторији проспе 0,13 милиграма сафрола.

Мирис лимуна почиње да се осећа кад један кубни сантиметар ваздуха садржи 40 милиона молекула цитрала — мирисног састојка лимуновог уља. Тај мирис је 80.000 пута јачи од мириса алкохола. Свега 0,001 милиграма цитрала у нашој соби обезбедиће нужну количину његових молекула у ваздуху.

Двапут јаче од цитрала ми-

рише ванилин — познати мирисни зачини који домаћице стављају у колаче. Наш нос „открива“ ванилин када се у кубном сантиметру ваздуха налази 20 милиона његових молекула. А за то је потребно у соби 0,0005 милиграма ванилина.

У најјаче мирисе, пак, спада мирис љубичице. Осетимо пријатност чак и онда кад се у кубном сантиметру ваздуха налази свега 1 милион и 600.000 јона, мирисне материје коју има љубичица. Тај мирис је 15 милиона пута јачи од мириса алкохола. Свега 0,0001 милиграм јона испуниће нашу собу од 100 кубних метара пријатним мирисом љубичице.

Занимљиво је да квалитет једног мириса веома много зависи од степена разблажености. Тако, например, јак раствор јона мирисе као кедрово дрво и тек кад се он довољно разблажи појављује се мирис љубичице. Још је већа разлика у случају индола — мирисне материје коју садржи цвет јасмина. Индол у чврстом стању има непријатан задах, док разређен даје јасминовом цвети његов пријатан, освежавајући мирис.

Снага уметника

Реноар (1841—1919), француски сликар, није напустио сликарство ни онда када су реуматизам и запаљење зглобова уништили снагу његовог организма. Пошто није могао више да држи четкицу руком, он је почео да је везује за прсте и тако је створио неколико ремек-дела.

Јегуља сјасла брод

С товаром од 165 тона пшенице кренуо је недавно обалски моторни брод „Елзе“ из Оделбурга за Бремен. Капетан се одлучио за ову плавидбу иако је пред сам полазак било примећено да брод пропушта воду. Наиме, он се надао да ће уз помоћ бродских пумпи стићи до Бремена. На огромно чуђење посаде, успут се показало да пумпе уопште нису потребне и да брод неким чудом више не пропушта воду. Загонетка је расветљена тек кад је пшеница била истоварена у Бремену. На десном боку брода откривена је тада рупа дуга и широка око два палца и у њој — једна заглављена јегуља. Судећи по овему, јегуља се толико нагутала пшенице да није могла ни напред ни назад, већ је остала заглављена у цукотини брода. Захваљујући томе, вода је престала да продире у брод. Од читавог твара, оквасило се само 11 тона жита.

„Требао би да се сјидиш“

Недавно је у Токију организована „изложба стида“. На њој су приказани разни производи европских држава, Совјетског Савеза и Америке. Поред оригиналних производа, изложене су и јапанске копије: електрични бријачи, фотографски и кинематографски апарати, телефони и разни други апарати. На транспарентима су приказане унутрашње шеме оригинала и њихових копија. Према изјави руководиоца изложбе, циљ је да се овим не само охрабре произвођачи који се потпуно користе туђом промишљивошћу већ да се Јапанци потстакну на стварање сопствених изума.

„Шпијуни“ у јајету

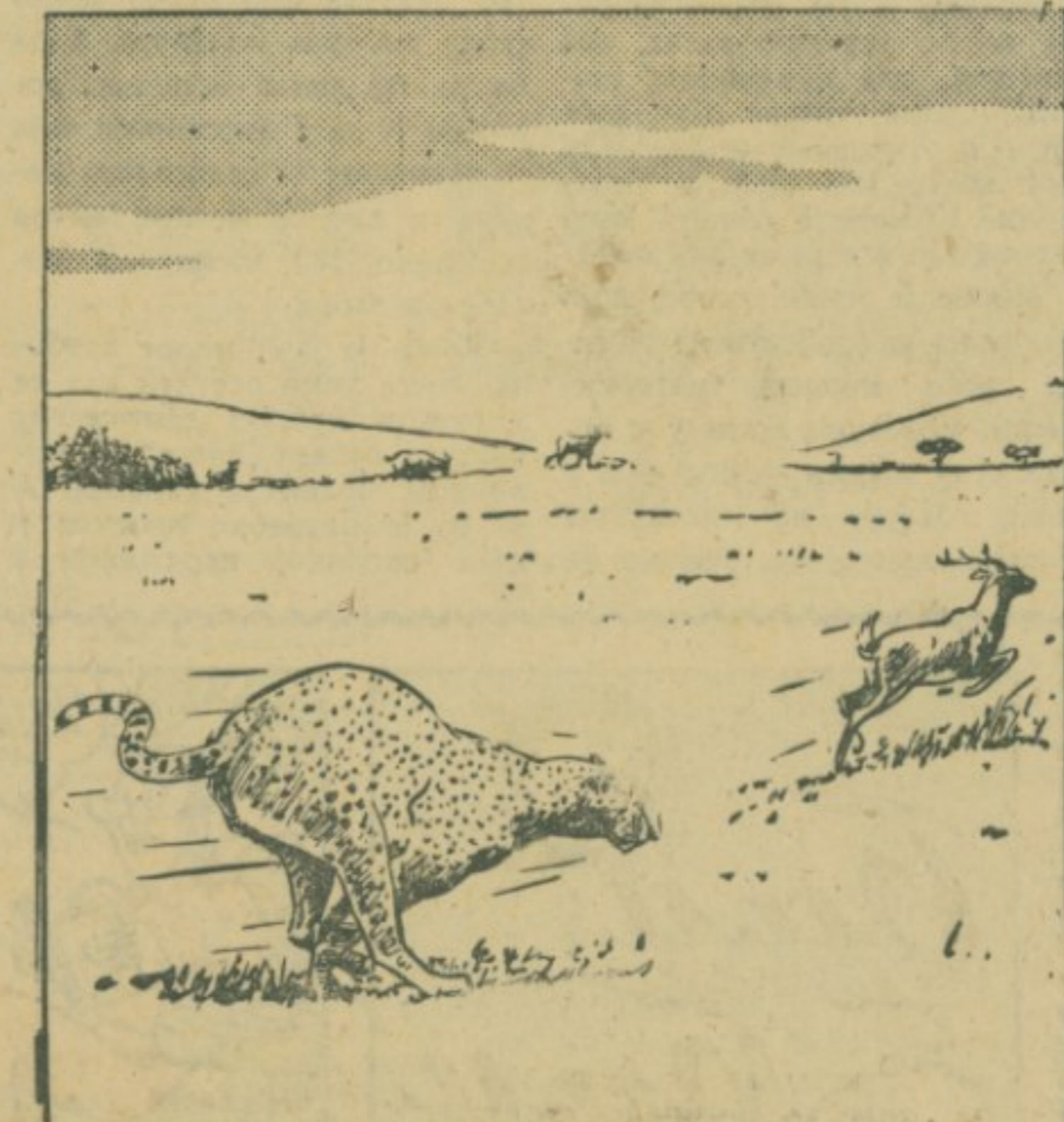
О ткако је пре извесног броја година испод минус 60 степени, научници покушавају да докуче како при таквој хладноћи заматак уопште може да се развија. Знано се да је јаја да изведу своје младе чак и кад спољашња температура пада

ка је температура у унутрашњости таквог једног јајета“ остајало без одговора.

Недавно је један амерички поларни истраживач успео да реши тајну пингвинских јаја, и то помоћу једног уређаја који је био постављен у само јаје да би одатле безичним путем достављао резултате мерења. Пошто за ова испитивања није било могуће доћи до царских пингвина, научник се морао задовољити другим двама пингвинским врстама које живе на Антарктику. Да би извео намеравано мерење, он је узео два јајета, пресекао их преко половине и испразнио. Затим је у љуску од јајета ставио уређај за мерење и минијатурну отпремну радиостаницу па је половине пресечених љуски

залепио и кроз један мали отвор напустио беланцем. Јаја су потом враћена у гнезда из којих су и узета. У оба случаја узета су јаја из ових гнезда у којима се налазило још по једно јаје које је служило као контрола. Пошто су се из та два контролна јајета излегли млади пингвини, научник је могао да буде сигуран да процес развијања ембриона у њима није био поремећен привременим отстрањивањем јаја у која је стављен апарат за мерење.

Код једне врсте пингвина температура јајета кретала се у току развијања ембриона између 30 и 40 Целзијевих степени, а код друге између 29 и 37. Ове температуре ниже су од телесне температуре пингвина-родитеља просечно за пет степени, што значи да су они, родитељи, у стању да у свако доба штите своја јаја од антарктичких мразева.

Као муња брз

У Индији и неким другим земљама Азије човек је вековима припитомљавао гепарде и за лов користио њихову невероватну брзину од 120 километара на сат. Уловљене гепарде људи толико припитоме за шест месеци да се они претворе у кротке домаће животиње.

И РЕЧНИК РОБОТ

У Паризу је изложен у једној великој робној кући први „електронски речник“ који је у француском главном граду изазвао праву сензацију. По цео боготетни дан, неуморно, он одговара на безброј питања публике која не престаје да га опседа, тако да полиција мора да одржава ред. Засад, овај „речник“ може да одговори на хиљаду и две стотине питања и то најравнореснијих, као например: „Зашто у Средњем веку није било рифокосих жена?“ или „Да ли је тачно да су китови раније могли да ходају“.

Све у суперлативу...

• Највиши радио-торањ на свету — висок 524 метра — налази се у америчком граду Оклахоми.

• Најдубље рударско окно на свету — 3.270 метара дубоко испод земље — налази се у руднику злата „Чемпион риф“ у Мисори (Индија).

• Најдужа потпуно права железничка пруга — дуга 530 километара — води кроз голу пустињу Нударбор у Јужној Аустралији.

• Најкраћа и најстарија железничка пруга повезује Амбри-Пијоту, једну станицу на Готхардској прузи, са Ритомзе. Висинска разлика између ова два места износи 800 метара, а успон на овој прузи премаша 80 процената.

• Најдужи бицикл на свету био је конструисан у Волтону, у америчкој савезној држави Масачусетс. Имао је седишта

и педале за десет особа и био је дуг 6,90 метара. Приликом једне трке постигао је брзину од 62 километра на час.

• Највише димњаке на свету — има их три један поред другог и сви су исте висине — има „Клифти Крик“, електрична централа у Медисону, у Америци. Високи су 209 метара.

• Највећи електрични мотор и истовремено највећа пумпа за водену турбину налази се на једној брани у Северној Каролини. Ова пумпа при непрекидном раду, може дневно да испумпа 14.850 милиона литара воде.

• Највећи магнет на свету налази се у Академији наука у Москви. Пречник му је 61 метар, а тежина 36.000 тона.

• Највећи вештачки светлосни извор, једна сијалица од 75.000 вати, налази се у Кливленду. Сијалица је висока 1,05

метар, а у пречнику има 51 сантиметар.

• Најмања сијалица на свету, која се употребљава за прегледе желуца, дуга је свега 3,5 милиметра, има 2 милиметра у пречнику и микроскопски танко влакно.

• Највећа електронска цев, намењена цинковском радарском уређају, дугачка је 2,44 метра.

• Најбрже преносење рукописа постиже се помоћу телуаутографа који у истом тренутку док се пише преноси написани текст на даљину од 20 километара, и то преко 50 различитих прикључака.

• Најмања батерија израђена је у Енгану, у америчкој савезној држави Илиноис. Велика је као половина дволинарке, три пута толико дебела. Енергија коју она произ-

води довољна је да помоћу ње две године ради један минијатурни електронски уређај.

• Најлакши ручни часовник тежак је свега 2,13 грама и има у пречнику 6,3 милиметра.

• Најмањи женски ручни часовник има свега 3,5 милиметра у пречнику.

• Најтањи цени часовник „дебео“ је свега 2,5 милиметра

• Највећи астрономски часовник налази се у Месини. Машинерија часовника висока 30 метара уграђена је у торањ, висок 50 метара. Пречник цилиндрична износи 3 метра.

Шездесет аутоматских делова машинерије покрећу читав низ фигура: четири фигуре које претстављају четири раздобља у животу једног човека; седам фигура за седам дана у недељи; фигуре за сваки од 24 часа; итд. Покретни

„вечити календар“ има пречник од три ипо метра, а важи ће све до 10.000-те године. Поред тога, саставни део часовника чини и један планетаријум који показује месечеве мена и звездани свод у његовом сталном кретању.

Утакмица у љуцању бичевима

Међу алпским сточарима у Баварској постоји обичај да се сваке године на леду одржава такмичење у пуцању бичевима. Такмичење је екзитно и победу односи она група која успе да пуцање својих бичева најбоље усклади са музиком уз чију се пратњу ова утакмица одржава. Победници на овом необичном такмичењу добијају и необичну награду: право да до следеће утакмице украсе своје домове црвеним пругама.

Таман љосла...

У Штутгарту, у Западној Немачкој, све жене солидарно су бојкотовале трамваје зато што је Управа трамвајског друштва увела уписивање година на претплатним картама. Занимљиво је да је овај бојкот потпуно успео. Већ недељу дана штутгартским трамвајима се возе само мушкарци којима нимало не смета овај нови пропис.

Ко би рекао...

Познато је да је основна намена угља да нам служи као гориво. Али, стручњацима је познато и још нешто друго, а то је шта још може да се добије од једне тоне индустриског угља. Тако су они прорачунали да се од те количине може хемиским путем добити око 66 килограма „споредних производа“. Даље се они прерађују у више од 200.000 разноврсних артикала за које се никада не би могло рећи да имају ма какве везе са угљем, као што је случај са кишим капутима или ружевима за усне. Многе жене су „буквално обучене у дим од угља“, који, да би постао материјал за одевање, мора да прође кроз читав низ хемиских процеса.

Кроз нашу прошлост

ШТРАЈК И ПОГИБИЈА РАДНИКА НА ЧУКАРИЦИ

Да би се концесионирао уговор са управом фабрике, пре него што је држава уступила једној групи немачких капиталиста. Међутим, иако су и по том уговору радници имали веома ниске наднице, дуго радно време и

извојевали закључење колективног уговора са управом фабрике, пре него што је држава уступила једној групи немачких капиталиста. Међутим, иако су и по том уговору радници имали веома ниске наднице, дуго радно време и

ка. Због тога су радници били принуђени да ступе у штрајк.

Влада и полиција против радника...

Истог оног момента кад је избио штрајк, полиција и одреди жандарма, запосели су не

жањем нису давали никаквог повода.

У међувремену, агенти управе фабрике на челу са радикалним послаником попом Минићем, успели су да уз помоћ полиције прикупе извесан број сељака и простих физичких радника из унутрашњости у намери да их упосле у фабрици као штрајкбрехере.

... и њихов крвави злочин

Под јаким стражом штрајкбрехери су допређени и уведени у фабрику 1 марта, у 4 часа изјутра — пре савијућа! На пољани, иза фабрике налазиле су се групе штрајкача. Очекивали су директиве свог „Штрајкачког одбора“ за кораке које би сада требало предузети. Међутим, жандарми и полицијски агенти који су спроводили штрајкбрехере, отпочели су да пуцају пре него што су ушли у круг фабрике. То је за њиховог команданта, који их је очекивао на улазу, био довољан разлог да нареди отварање пушчане ватре на раднике-штрајкаче.

У том неизазваном нападу, извршеном са знањем и по наредби саме владе погинула су четири радника — Тома Докић, Василије Јовановић, Милутин Илић и Милош Матић, а више радника је теже и лакше рањено.

Помен палим жртвама са протестном демонстрацијом

По наредби полиције жртве су однете и у највећој тајности, у ноћи између 1 и 2 марта, покопане на Новом гробљу. Тако је београдском радничтву било онемогућено да узме учешћа на сахрани својих другова.

Али су зато, већ сутрадан Српска социјалдемократска партија и Главни раднички савез упутили проглас београдским радницима позивајући их да учествују, то пре подне, на „помену погинулим друговима са протестном демонстрацијом“. Поред масе радника која се напуштајући фабрику и радионице још пре заказаног времена са свих страна скупљала и окупљала пред друштвеним станом Партије и синдиката у данашњој улици Моше Пијаде, затим поред великог броја студената београдског универзитета и других припадника и симпатизира радничког покрета, — одазвао се и остали напредан свет.

Поворка је у одређени час, кренула у густо збијеним редовима ка Новом гробљу са црвеним заставама, венцима и хоронима „Абрашевића“ и типографског „Јединства“ на челу. Демонстрирајући прошли су Македонском улицом, поред Народног позоришта, Кнез Михаиловом улицом преко Теразија и данашњим Булеваром Револуције.

Око гробова погинулих штрајкача затечене су у црно завијене породице. Њихови пригушени и болни јечаји учинили су још дирљивијим тренутак, када су на гробове полагани многобројни венци. А затим, у немој тишини, хорови „Абрашевића“ и „Јединства“ отпевали су радничку посмртну песму „Мирно спавај“...

Са гробља, учесници су певајући целим путем борбене револуционарне песме и извикујући огорчене протесте „против непријатеља и убица радничких“ стигли до Батајца-маје одакле су се разишли.

на почетку извештаја објављеног преко две пуне стране „Радничких новина“ о погибији радника у штрајку Фабрике шећера на Чукарици, на дан 1 марта 1908 године (по старом календару).

Због чега су радници ступили у штрајк?

Радници су уз велике напоре, преко своје организације,

врло лоше опште услове рада и живота, нова управа фабрике — којој је држава дала такве концесије да је она само за четири месеца продукције имала чисту добит од три и по милиона — одбила је да призна постојање ма каквог уговора, да би имала потпуно одрешене руке за још безобзирнију експлоатацију радни-

само фабрику него и целу њену околину. Покушавали су на све начине да раднике-штрајкаче растуре, да их заплаше и силом врате на посао. Али кад у томе нису успели, послужили су се другом тактиком — стално су их зачичавали и налетали на њих да би изазвали крвопролиће, за које им радници својим мирним и достојанственим др-

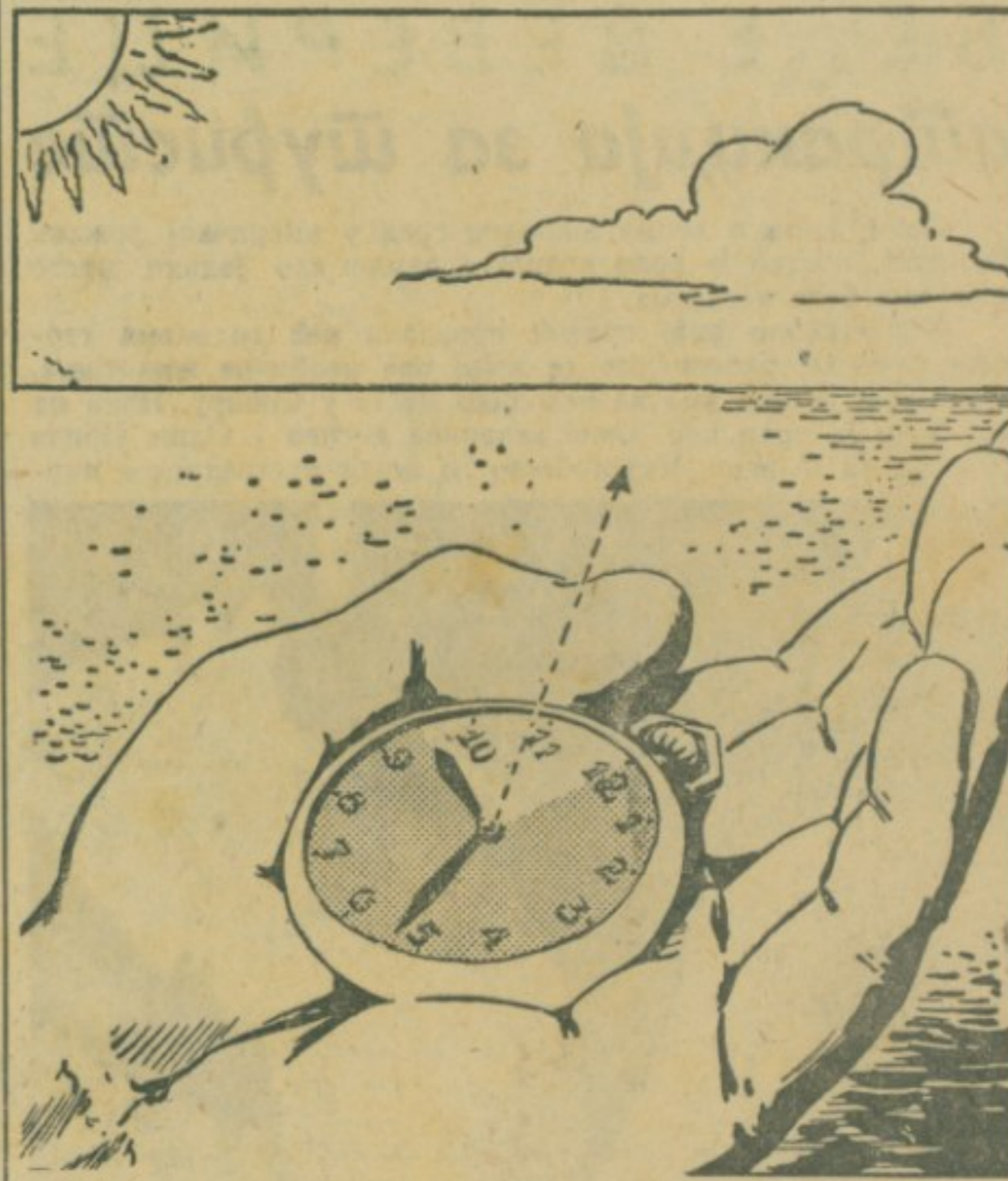
брбљање морских ракова смета ловцима подморница

Советски и амерички хидробиолози готово једновремено су открили једно ново подручје научног испитивања: гласове риба а нарочито љускара. Тако је доктор Џејмс Мултон, са колеџа у Брунсуелу установио да морски ракови немају само карактеристичан глас, већ да им се он мења према добу старости и средини у којој живе. Уколико је рак старији, глас му постаје мунији, дубљи. Ако је љут или рањен, глас добија звук промуклог гуњања, а кад је задовољан испушта звук као да преде. Према совјетским стручњацима, неке врсте морских ракова располажу органом за одашњање и, такође, за пријем звука. Што се тиче боје гласа ситних морских рачића, Американци и Руси не слажу се у потпуности. Док је први упоређују са звуком масти која црчи, други је срањују са шумтањем сувог лишћа.

Рибама је природа била мање наклоњена него љускарима. Оне уопште немају орган за производњу звука, али 31 врста риба служи се мехуром за своје „подводне разговоре“. Јачина тих необичних звукова који долазе из дубине достиже па и премаша 100 децибела и 4.800 херца — којим се мери фреквенција — за рибе, односно 30 децибела и, којинут, 100.000 херца за љускаре.

Гласови морских сисара нису тако добро проучени, иако су оштри узвици дelfина и „лијукање“ кита-убице од памтивека често и радо слушани. Има китова који емитују чак три врсте звука, чија фреквенција достиже 196.000 херца. Према речима совјетских научника, они су имали прилике да чују и белугу — једну врсту кита — како „мауче“. Затим су утврдили да неке рибе производе сваких 30 секунда звуке који потсећају на звијање сирене.

Сонари, постављени на улазу залива Чизапик на источној обали Мериленда, често су позивали на узбуну услед приближавања непознате „подморнице“. Пажљивим истраживањем утврђено је да су то из безбрижних дубина мора долазила „шапутање“ њених становника

И сат као компас

Ако немате компаса, онда се можете послужити сатом уместо њега. Потребно је држати сат тако да мала казаљка буде управљена према Сунцу. Симетрала угла између мале казаљке и цифре-12 означаће југ.

Рукама ухватио орла

Великог орла, са распонем крила од 2 метра, ухватио је голим рукама сељак Кнут Скансен у Арвiku у северној Шведској. Напшао је баш кад је грабљивица прождирала последње остатке уловљене мачке. Орло је већ био пресит а можда су му и канџе биле слеђене на температури од 20 степени испод нуле, тек допустио је да га Скансен ухвати. Сељак га је сместио у шталу и затукао у сено. Ујутру је опрезно отворио врата, али птичурина није показивала ни најмање воље да напусти своје топло скровиште, што није ни чудо, јер је хладноћа била велика.

Дозвољено само сџарцима

Астеци, прастановници данашњег Мексика, имали су између осталих закона и такав којим је било одређено право на опијање. То је било дозвољено само старцима изнад 70 година, и то ако су имали децу и унуке.

Рекордер у ждерању

Има животиња које могу много да поједу, али међу рекордере спада и вилин коњиц. У стању је да за два сата поједе количину хране која је двапут тежа од њега самог.

БЕЛЕ ВЕВЕРИЦЕ аџрација за џурисџе

Олни, мали и веома шаролик град у америчкој држави Илиноис, постао је врло познат у земљи као једино место које има беле веверице.

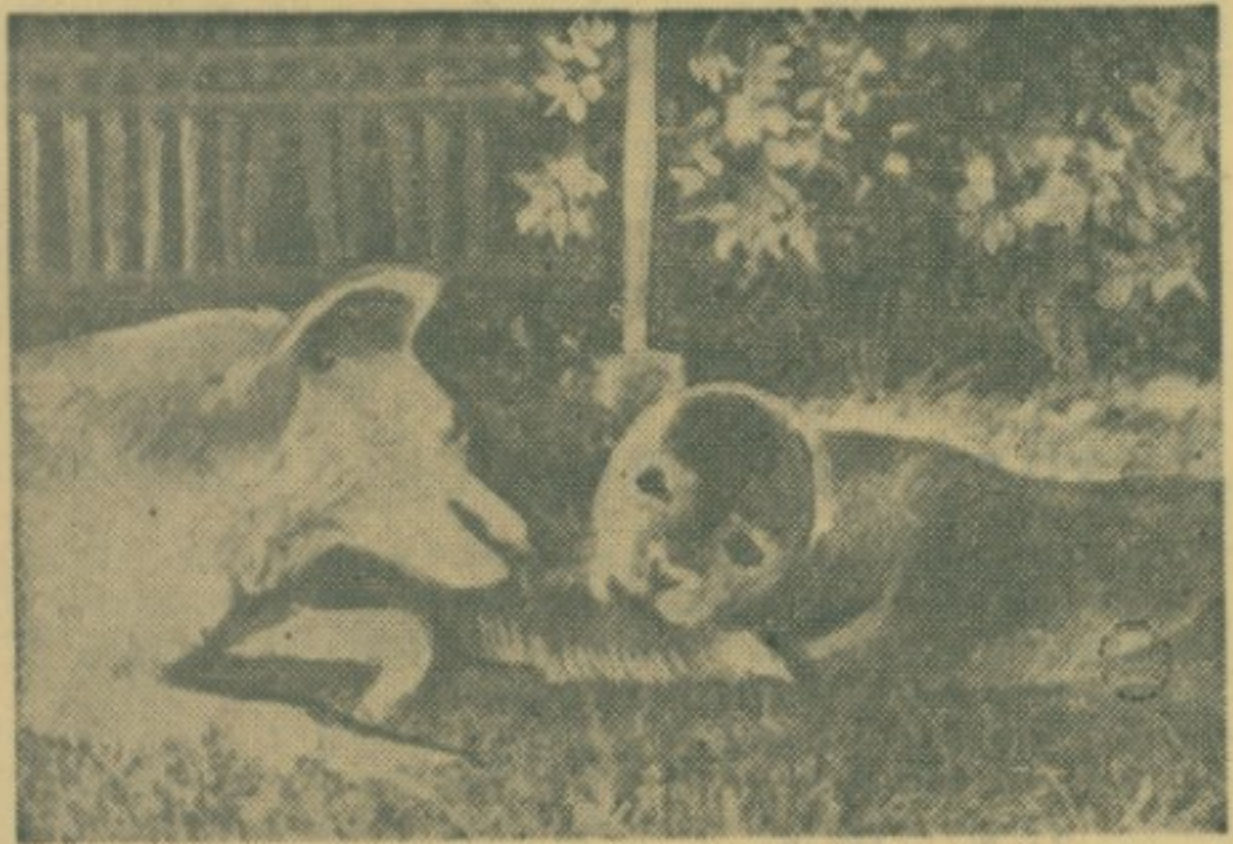
Свакодневно овај градић привлачи већ годинама стотине туриста, радозналих да виде ове необичне животиње, којих још једино има на неколико места у Сибиру. Нико не зна како је први пар ових веверица доспео у Олни. Прича се само да је један пар побегао из неког аустралиског цир-

куса још пре 50 година. Брзо су се размножиле и данас их, мада многе угину још као мале, има преко хиљаду.

Најзабавније је посетити парк овог градића упроче и то рано изјутра или увече, када се мноштво младих размрли по алејама. За разлику од осталих веверица, ове су много бојажљиве и не могу се фотографисати осим помоћу удаљеног контролног кабла или електричног ока.

НЕОБИЧНО ПРИЈАТЕЉСТВО

Готово свака бура, већ 30 година, избаци на обале Нове Енглеске по неколико фокиних младунчади, од једва недељу дана. Све до прошле године нико није успео да било које од њих одржи у животу. Мала фока на овој слици отхрањена је велеком из боце. Касније је постала одана домаћа животиња као и пас, са којим се веома здружила. Фока је одлазила свакодневно до реке, мупала се и враћала кући. Али после четири месеца отпливала је низ реку у море. Природа је ипак надјачала.

WALT DISNEY УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

Јахач БЕЗ ПРЕМЦА

Вероватно је да ће Феликс Обри остати најбољи јахач за кога је амерички Запад знао. Пореклом је био Француз, његови родитељи су живели у Канади а он се преселио у Санта Феу у држави Нови Мексико. Пошто се бавио трговином често је прелазно преко великих просторатава прерија.

Своја три велика јахачка подигао извршио је 1848 године. У то време је просечном јахачу било потребно три до четири недеље да пређе 1.280 километара који су раздвајали Санта Фе и град Индепенденс у Мисурију. Војна пошта прелазивала је тај пут за 30 дана, а колима која су вукли волови требало је два до три месеца. И тада се десило чудо. Једног хладног јутра у јануару Обри је из Санта Феа стигао у Индепенденс пошто је на путу провео само 12 дана. Ускоро после тога тај исти пут је прешао за свега 8 дана.

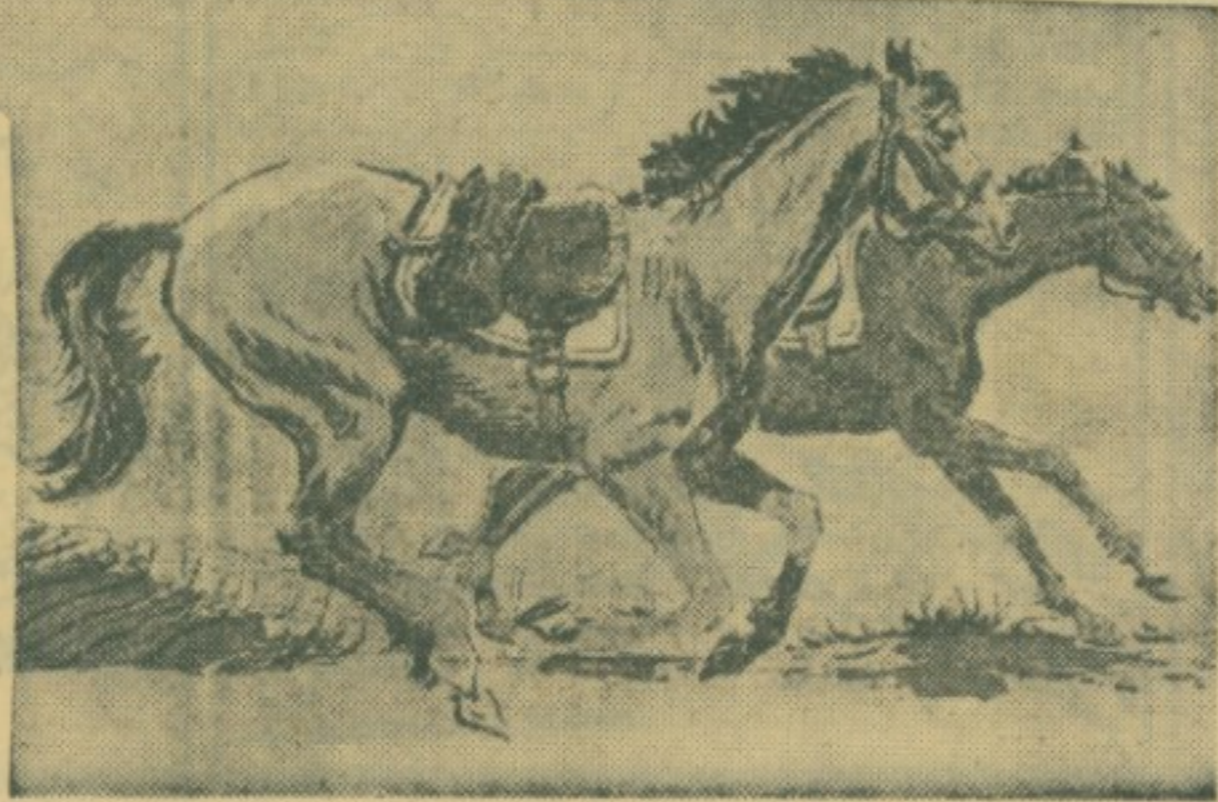
Убрзо после овога, пролазећи улицом случајно је чуо како један чувени јахач и неколико других људи говоре о њему. Пошто им је неприметно пришао и неко време слушао њихов разговор он тихо и готово немарно додаде:

„Могао бих да пређем тај пут и за краће време“.

Како је одмах дошло до опкладе обећање није остало само на речима. Обри је послао напред три човека са коњима, јер је био сигуран да може у свега два места увек да нађе одморне коње. За остали део пута морао је сам да их припреми. Одлучно је да као и до сада јаше самшао њихов разговор он тихо и готово немарно додаде:

Дођу су се бледојутри зраци јутарњег сунца лагано проби-

јали кроз ретке облаке Обри је 12 септембра 1848 пошао из Санта Феа. Галопирао је бесмучно низ палину планине поред села Пекос ка Лас Вегасу. Ту је променио коња. Одавде па до следећег насеља има пуних 800 километара.

У току целе ноћи он је једва мало успоравао галоп. Кад је већ почела да руди зора стигао је до места званог Главна Стена. Тада је отегнуто крикнуо као шакал. То је био уговорени знак. Човек кога је послао испред себе пре недељу дана, почео је да пара ватру на којој се трејао лонац са кафом. Поред ватре се налазио и одморан коњ. То је чувена кобила Доли позната по својој брзини и издржљивости. Обри на душак попи пола литра црне кафе и настави пут. Док је трком јахао даље сладио је парче куваног меса.

За собом је оставио сиву висораван. Хладна јесења киша сакрила је сунце. Улетео је у поток Зечје Уво и стигао до Вило Бара. Ту треба да га чекају коњи. Али нема нигде никога. Шта се догодило? Да нису Индијанци? Леш скалпираниг човека му даје недвоосмислен одговор. Доли мора да настави пут. И она галопира пуних 240 километара без прекида. Три одморна коња чекају на реци Симерун. Обри се пење на једног а друга два гони пред собом. Сада мора јахати без милости.

И тако сат за сатом. Последњи коњ се већ једва вуче док је друга два, преморена, оста-

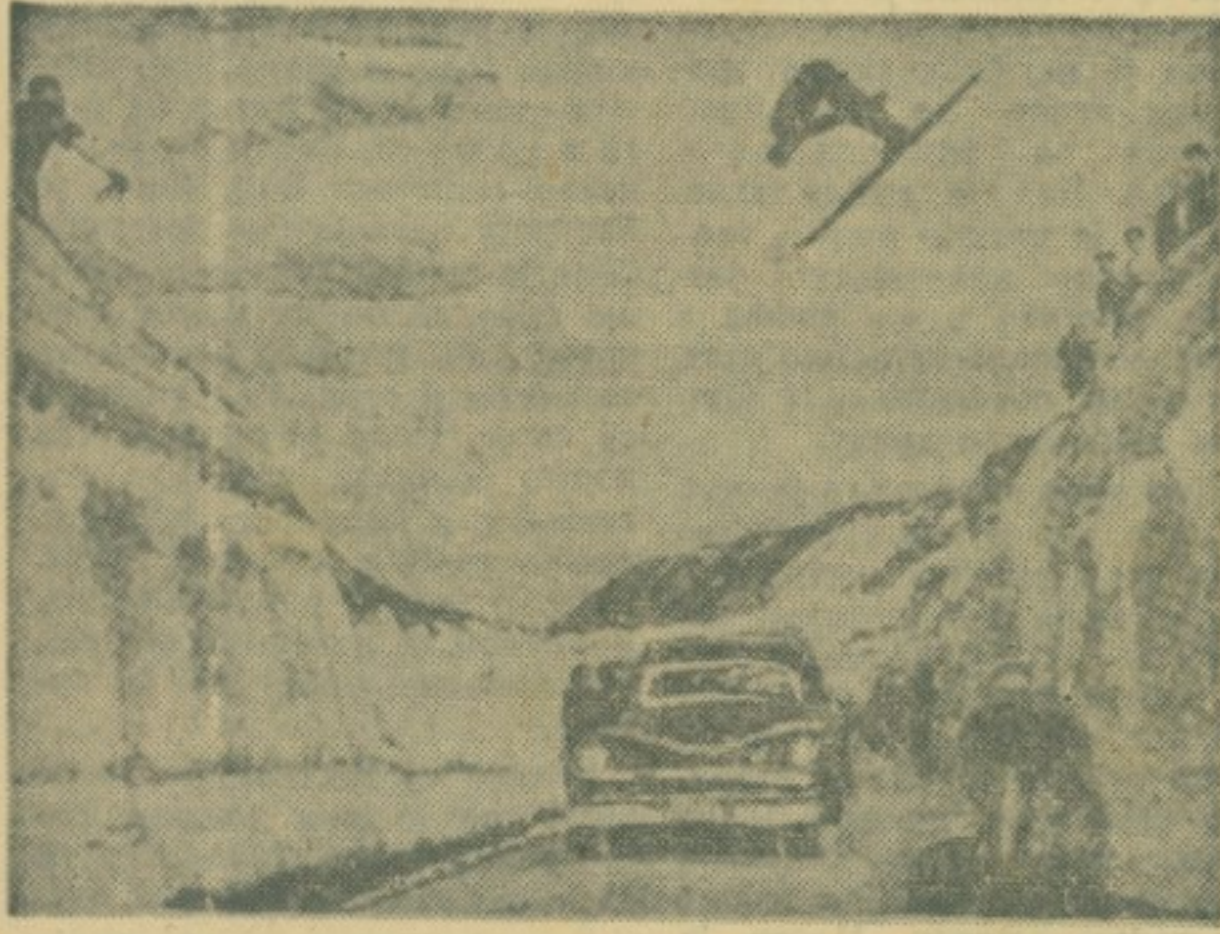
вио за собом. Најзад мора да раселта и њега. Седло и ћебе скрива у траву а пут наставља пешице — трчећим коракком. Пуна 32 километра. Затим, када више не може да трчи, он иде све до реке Арканзас. Прелаз преко реке се још и сада зове његовим именом. Ту тек налази новог коња.

У Форт Ману Обри је требало да се нађе са једним човеком али се овај тренутно не налази у тврђави јер негде лови бизоне. Обри припут леже и отспава два сата чекајући га. То је био и једини пут да ван седла спава. У току целог пута!

У Консил Грову се задржао само толико да попије кафу. А тада се просто привезао за одморног коња и наставио пут. Више и не осећа своје ноге. Треба му цео дан да превати последњих 240 километара.

Касно увече 17 септембра Обри је стигао у Индепенденс. Не може ни да говори, речи су му шатап. Трговачки хотел је још јарко осветљен. Људи излећу на улицу и подику јахача из седла. Обри је прешао пут од 1.280 километара за шест дана.

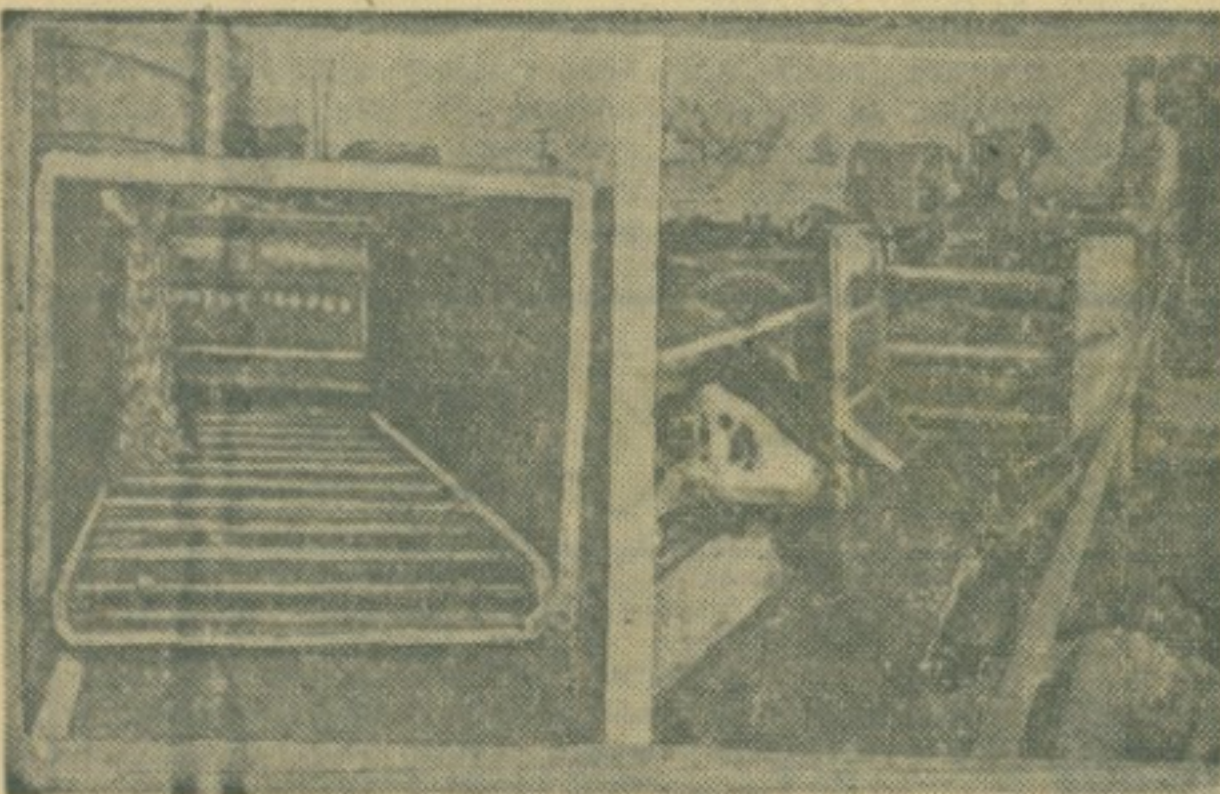
Човек који је обавио овај невероватан подвиг био је цин само по духу. Иначе је био висок свега 157 сантиметара, и тежак једва педесет килограма. Али сваки грам је био мишић или кост.

АКРОБАТА НА СМУЧКАМА

Овај храбри Норвежанин да би се „мало“ забавио они неколико његових другова са великом лакоћом изводе свакако најтежу фигуру у смучању — салто. Као саставни део смучарског тренинга, а и

да би се „мало“ забавио они скачу изнад једног друма у западној Норвешкој. Ову забаву ће и многи смучари оценити као лудост.

Моторизација и храњење крива

Техничари мисле на све. 100 метара дугим шинама из-Време, потребно да се нахрани 200 крива, скраћено је на свега два сата. Моторни вагон потискиван стално клизи по

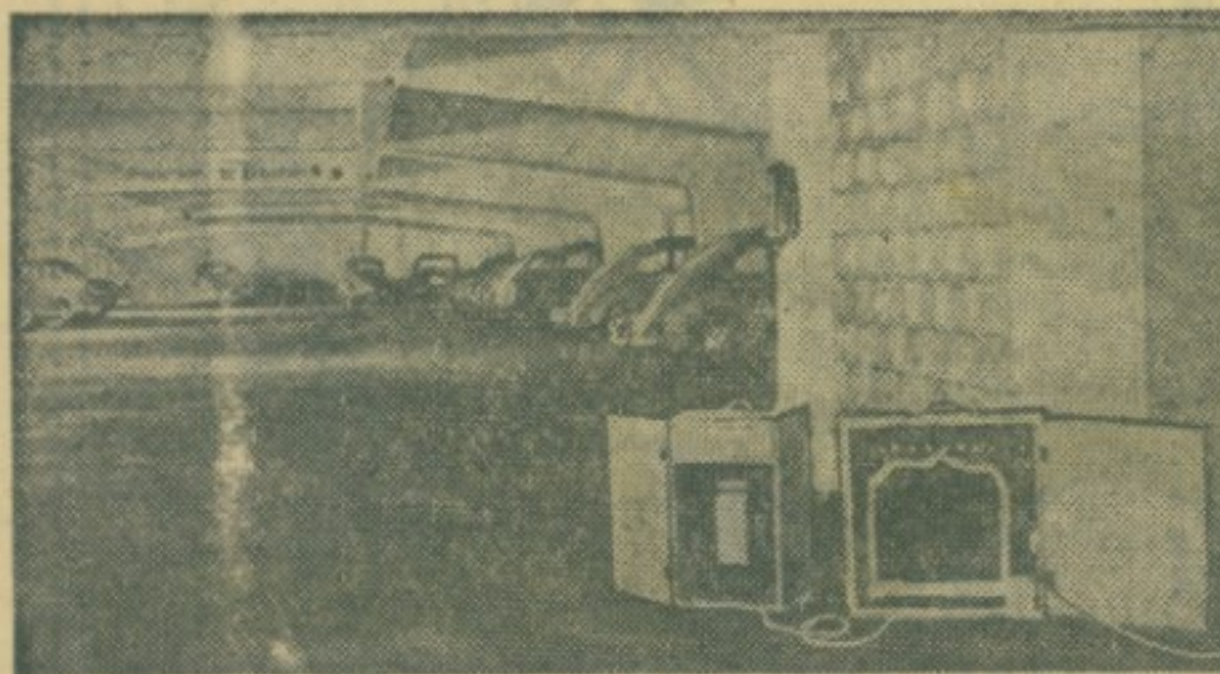
над самих јасала. Вагон се пуни из два силоса који се налазе у близини.

Масовно учење безбола

Најпопуларнији спорт у Америци је безбол. Првенствене утакмице изазивају праву навијачку прозницу. Сопственик једног клуба, да би привукао

чак и оне који још нису довољно заинтересовани, направно је на терену велику гуму у руку и лопту а преко звучника објашњава технику руковања лоптом.

Уиљенмоноксид — мејар

У подземним гаражама у Хамбургу употребљава се овај апарат за мерење количине угљенмоноксида у ваздуху. Кад се концентрација отровног газа приближи опасној граници — вентилатори аутоматски почињу да раде.

ИЗДВОЈЕНА ТЕЛАД ДОНОСЕ МИЛИОНЕ

У духу сталног трагања за повећањем пољопривредне производње, Центар за пољопривредна испитивања у Елк Риверу, у држави Минесота, дошао је до једног новог значајног резултата. Уместо да се телад подижу у заједничким шталама, одгајивачи су за сваку животињу начинили посебну малу кућу с равним кровом. Међусобно су оне одвојене по 2,40 метра тако да се теочи нису мешали. Економија је дошла до закључка да се оваквим одвајањем уштеђује 95 милиона долара годишње, јер се не догађа, као обично, да свако пето теле уине услед преношења инфективних болести с једне животиње на другу. Овако издвојене, остају углавном поштеђене штетног дејства разних заразних клица. Телад се стављају у засебне кућице кратко време пошто дођу на свет.

НАШ КОСМОС НИЈЕ У ЦВЕТУ МЛАДОСТИ

Досада је прављено више претпоставки о старости космоса. Према једном од последњих мишљења свет је стар пет и по милијарди година. Професор Сандеј, најпознатији савремени амерички астроном, ставио је то питање поново на дневни ред. Космос треба према његовим прорачунима да има 13 милијарди година. Ако се прихвати мишљење да је Земља стара четири и по милијарде година онда значи да се пре рођења наше планете већ много што-шта десило у васнони и да остала небеска тела нису баш у цвету младости.

— СУВИШЕ САМ СЕ УГОЈИО

Да бисте се спасли непотребног сала, није потребно да себе мучите некаким „строгим режимом“ нити напорном гимнастиком.

Неопходно је само мало више да поведете рачуна о својој исхрани.

— не борите се против тога „строгим режимом исхране“

Шуни људи веома лако нађу изговор за своју гојазност. Обично, кажу да је она у њиховој породици наследна, или да им „желудачне жлезде“ не функционишу како треба. Међутим, ако се обратимо лекарима, рећи ће нам да постоје два разлога за гојазност: старење, које почиње већ после младости, и начин живота. Испитујући човекове потребе за храном научници су закључили да један тридесетогодишњак има за десет отсто мању потребу за храном од дечака од 15 година. Чим човек пређе тридесету, организму је за сваких наредних десет година потребно по седам отсто мање јела.

Али, уместо да се управљају према потребама свог организма, многи људи су жртве апетита свог проширеног желуца. Из године у годину све више једу и сувишна количина хране слаже им се по телу у виду сала. Ако дневно поједемо само педесет калорија више но што нам је потребно, то за годину дана претставља два килограма сала. Значи, да ако сваког дана једемо само мало више од оног што нам је потребно, за десет година мерићемо 14 килограма преко своје нормалне тежине.

Начин живота такође утиче на гојазност. Ако земљорадник иде за плутом троши 400 калорија на сат, док ако седи на трактору свега 130. Домаћица која пере велико рубље троши 250 калорија на сат, али ако га пера у машини уопште се неће трошити.

Према статистичким подацима, који су сабрани испитивањем 50.000 људи, проценат смртности гојазних особа за 79 отсто је већи него ли осталих. Дебели људи претстављају велики проблем и за операције. Затим, они длавути више болове од шећерне болести, високог крвног притиска, од срца, бубрега и других болести.

Лекари препоручују смањене сала. Ако своју исхрану смањите за 25 калорија дневно, у већини случајева престанете да се гојите. Ако смањите још за 25 калорија постепено ћете слабити. Човек који у току неколико месеци ослаби за 4 до 5 килограма није повредио равнотежу организма. Ко жели да ослаби брже, треба да тражи упутство од лекара. Али, на несрећу, људима се, а нарочито женама, често жури тако да чине велике непромишљености. Нагло слабење може да проузрокује разне поремећаје извесних органа тако да се до краја живота остане богаљ.

Ваља имати у виду да се мршављење може постићи на два начина: смањењем „горива“ које усносно у организам да би он функционисао и повећавањем сагоревања примљеног горива, тј. физичким напором.

Просечан човек сагорева око 150 калорија за време пешачења од пола сата. То значи, да за 23 дана можете ванредним пешачењем од пола сата дневно да смањите са себе 500 грама непотребне тежине што чини близу 8 килограма годишње. Наравно, ходање повећава апетит и зато, кад стигнете кући, не треба у пуној мери задовољити прохте за јелом.

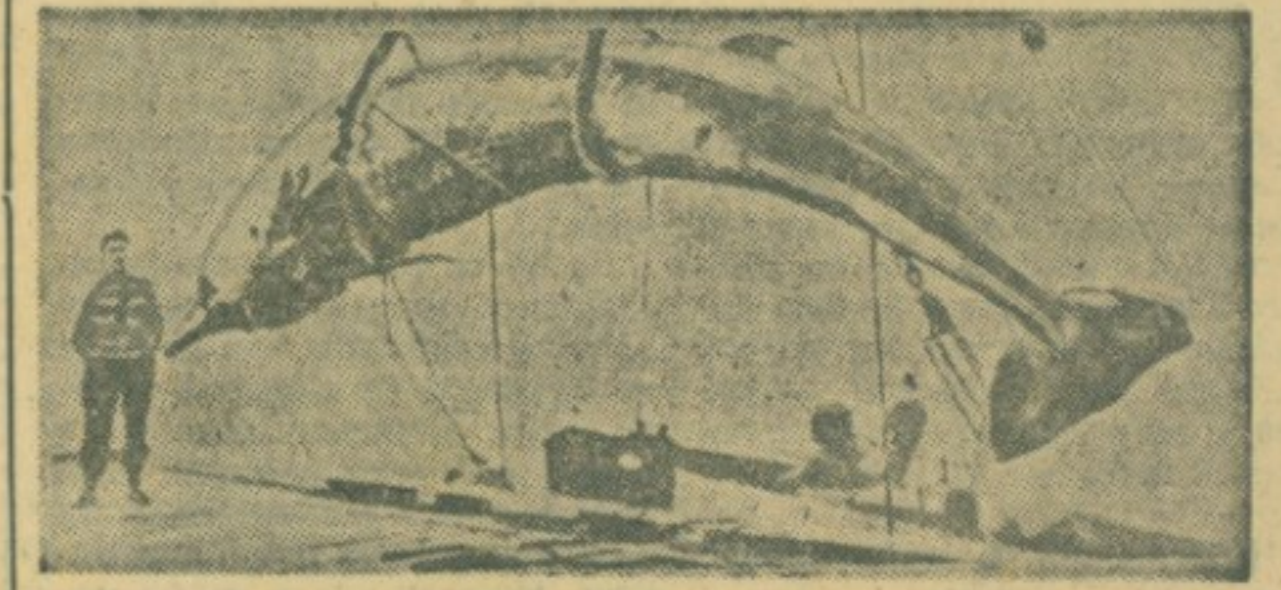
Зашто је пешачење корисније од гимнастике? Зато што човечји мотор троши више калорија уколико више ради, а за време пешачења целокупно тело се ставља у покрет.

Ако станујете на километар од места где сте запослени идите и враћајте је увек пешике. На тај начин трошићете по 500 грама више но да се возите. Један сат играња троши отприлике 170 калорија.

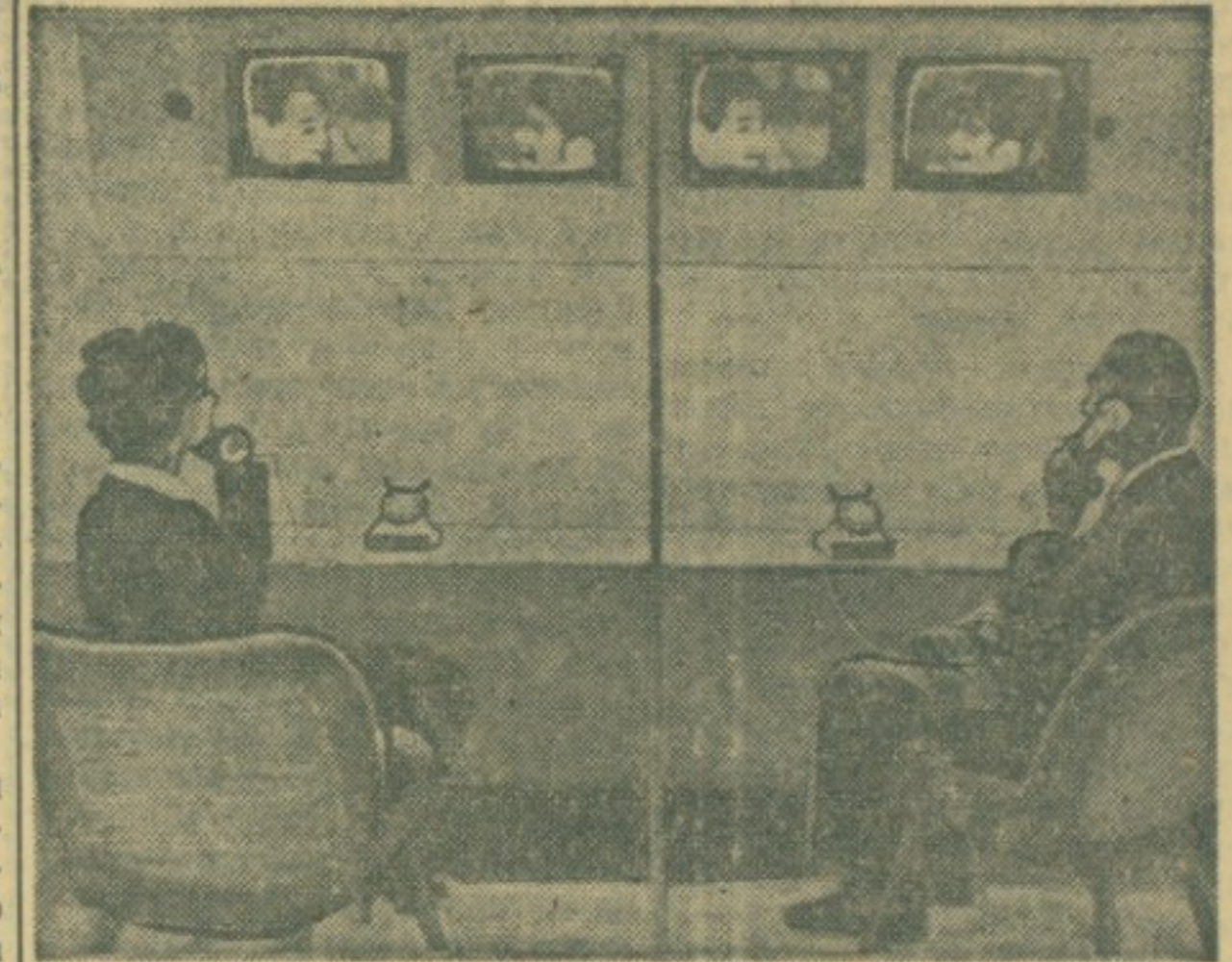
У РАДИОАКТИВНИМ ПРЕДЕЛИМА

Ако дође до неког инцидента у атомској пећи, на сцену ступају специјалисти у оваквим оделима која их штите од смртоносног дејства радиоактивних зракова. Одело мора на та у атомској пећи, на сцену ступају специјалисти у оваквим оделима која их штите од смртоносног дејства радиоак-

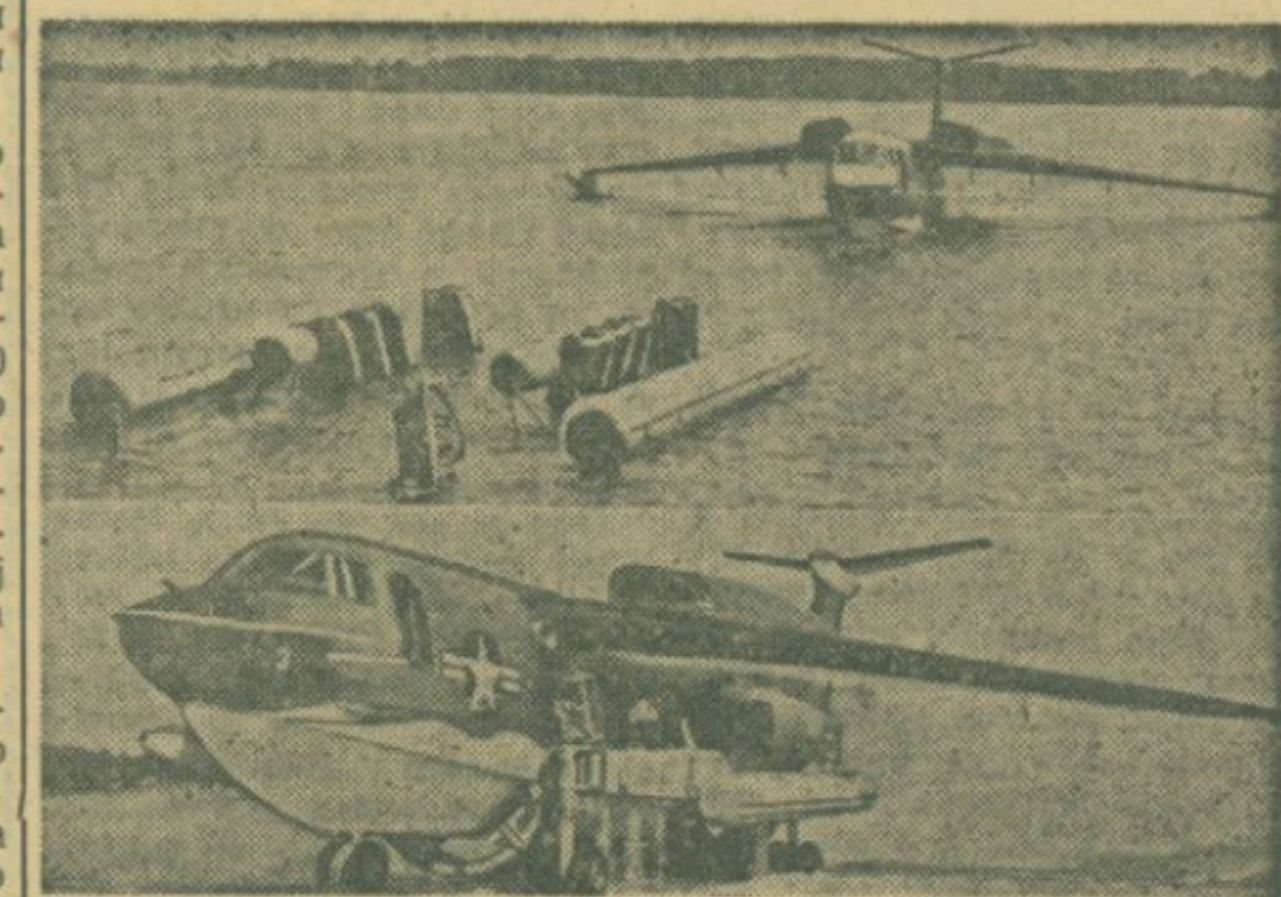
Ретко се догађа...

Ретко се догађа да мит у-о један усидрени брод и преплива у неку реку. Међутим, прошлог лета рибари су уловили једног кита у Темзи. Својом снагом је ударио главом

Телефони и шелевизија

На индустријском сајму у западном Берлину приказан је овај телефон са два телевизијска екрана. На једном се види саговорник са друге стране, а на другом можете посматрати себе исто као што вас гледа и саговорник.

„Господар мора“ излази на обалу

На овај начин велики турбомлазни авион Р6М назван „Господар мора“ излази на воде. Пошто уђе у носач са турбомлазним моторима, он уз помоћ својих турбомлазних мотора излази на обалу.

» Д У Х «

СА ОСТРВА ХОКАИДА

Једног фебруарског дана прошле године, толико хладног да су од мрза пуцали дрво и камен, у полицијску станицу јапанског града Сапору, на северном планинском острву Хокаидо, упао је посрнути неки ловац по имену Хакамада. Доња вилица била му је опуштена од страха. „Видео сам га! Видео!“ — једва је промуцао пред дежурним детективом Коматсуом.

Проговорио је промуклим гласом

Коматсу је подозриво посматрао ловца. Да није пијан? Или је под утицајем неке дроге? Ипак, у Хакамадином изразу лица било је нешто што је узнемирило и детектива. Сећаше се старе јапанске пословице: „Човек који је видео духа никад више неће моћи да затвори уста“. Хакамада је баш тако изгледао: као да од страха не може да врати на место опуштено доњу вилицу. Шта је то видео овај полусмрзнути ловац, шта га је тако страховито уплашило? — питао се Коматсу. После дужег испитивања закључио је да је Хакамада заиста морао видети нешто страшно и стога је одлучио да организује потеру.

Предложена ловцем, група полицајаца пробрла се кроз снег до долине зване Занмоку носова (што би у преводу најприближније значило: „горосечина јаруга“), удаљене од Сапоруа десетак километара. Претражили су читав крај уздуж и попречно и већ су помишљали на повратак кад је Коматсу готово случајно стао да чепра штапом по гомили сувог лишћа и граничања која се налазила испод једне избочене стене. Хрпа лишћа се одједном расула и на ње се показала нека чудна сподоба. С ње, ног лица, покривеног дебелим слојем прљавштине, буњила су два прна ока.

„Хсијен-шенг! Хсијен-шенг! Ипен хао!“ — проговорило је то чудно биће промуклим гласом, што ма кинеском значи: „Господине! Господине! Ура за Јапан!“

Коматсу је знао нешто мало кинески. А када је још то биће саставило врхове прстију као на молитву и три пута се поклонило, Коматсуу је постало јасно да је пред њима човек много више уплашен но и они сами.

Кренуо је с патролом, главе оборене на груди

Говорио је само кинески и то као да се овим језиком дуго није служио. Имао је на себи старо војничко јапанско одело, прошивено као сеоски грудњак, коса му је била дуга и уплетена у две витице, кожа груба и опалена од зимског сунца. Био је мршав и за источњака висок.

Послушао је Коматсуову наредбу, дају знацима, и кренуо с патролом, главе оборене на груди, као да се после дуге и тешке борбе најзад познрио са судбином. Кад је у граду, где су га спровели, био нађен тумач, Коматсу и његови пра-

тиоци чули су невероватну причу. Име му је, рекао је, Лиу Лијанг. Има 46 година. Јапански војници довели су га овамо из кинеске провинције Шантунг, пре 15 година. Побегло им је и отац је живео у планини.

Да се то збило на сунчаном Кијушију, можда би у његову причу и веровали. Али не овде на Хокаиду! Ово велико острво лежи прилично северно и оштри сибирски ветрови, који долазе преко канала, чине од њега најхладнију покрајину Јапана. Ниједан човек не би могао без кућишта да преживи на њему ни једну једину зиму. акамоли петнаест.

Одлучио је да бежи...

— Био сам земљорадник у провинцији Шантунг — причао је Лиу. Живео сам са женом и малом ћерком. Никад нисам напустио долину у којој сам рођен. Тамо су људи снажни, јер тешко раде. Имао сам своју њивицу. А овда су дошли војници. Покупили су све младе, јаке људе које су нашли.

Када је група заробљеника у којој се он налазио стигла на Хокаидо, одвели су их у један рудник угља, дубоко у планини. Заробљеници су живели у дугачким колибама и спавали на голој земљи. Дивљали су их пре зоре. За доручак су добијали по један манџу — хлехчић умешан с неколико зрна куваног пасуља. Исто то и за ручак и за вечеру. На улазу у ходник добијали су лопате и пијуке. За њима су у мрачне ходнике улазили стражари возени се у вагонетима које су гурали други заробљеници.

— Неки од њих нису били рђави — причао је Лиу о стражарима. Али, официри су викали на њих и тукли их. А стражари су онда тукли нас. Више угља! Копајте брже! Ни за тренутак се нисмо смели одморити.

Једина јапанска реч коју је Лиу тако добро научио да је ни за петнаест година није заборавио била је „итан“ — боли!

Одлучио је да бежи. Макар га убили. И то је боље од рудника. Имао је прилике да види како су планови других о бекству издати и због тога никад ником није поверио своју намеру. Сваке ноћи искрадао се из колибе и одлазио да проба да ли је капија на оградни од бодљикаве жиче затворена. Једне јулске ноћи стражар је заборавао да је закључао и Лиу је — побегао.

Тада је мислио да је права срећа што је успео да побегне усред лета. Касније се уверио да су у планинама Хокаидо сва годишња доба подједнако тешка. Чак му се учинило да је лето страшније од зиме. Јер за време летњих месеци мислио је да ће умрети од уједа ројева комараца. Као дете села познавао је све траве и корење које се могло јести. Али се вими могао лакше пригуњати насељу и украсти штогод од хране, јер су се сељаци тада више задржавали у кућама.

Првог лета живео је искључиво од биљака. Главна храна било му је корење једног воденог крвина који је растао у планинским језерима, Јеловник би допуњавао инсектима, нарочито скакавцима, а понекад би томе додао неку жабу или змију. Каква украдена шарга

реча претстављала је праву поспласту.

Био је искупише заузет тражењем хране да би имао времена за размишљање и очајање. Кад је дошла зима, ископао је мотком рупу у земљи, сличну животињској јазбини, навукао у њу лишћа и траве, а гранама затворио улаз. Сан му је, као медведу, у многоструке замењивао храну.

Прва зима научила га је ономе што му је омогућило да преживи и осталих четрнаест. Кад је први пут, потпуно изнемогао од глади, кренуо према једном насељу у подножју планине, учинио је то у намери да се преда. Али, у дворишту прве куће наишао је на оставу пуну хране. Укућани нису ни помишљали да излазе по таквом мразу. Могао је слободно да украде. И он је узео оно што му је заиста било најпотребније: шибнице, пиринач и један котлић. Без тога не би проживео ни ту, а ни остале зиме. Могао је сад да свака три или четири дана скача себи/по прегршт пиринча.

Ретко би то неко преживео... Пролазили су дани, месеци и године. Живео је у потпуној отупелости. У њему је умрло све осим инстинкта за одржањем холог живота. Једног летњег дана, желећи да побегне од комараца, тео се све више и више уз планину. Најзад је, изнемогао, пао на земљу и за-

спео. Кад се пробудио, угледао је зеца како грицка неки корен. Једним очајничким скоком успео је да падне на њега и улови га. Био је то ручак какав годинама није имао. У бистрим планинским језерима било је риба. Пливале су сувише брзо да би их могао уловити. Али, потреба организма за месом и стрпљење учинили су своје. Прву је ухватио тек пошто је читао један дан, готово без и најмањег покрета, држао руку у студеној води. Риба му је сама дошла на длач. Временом се извештио у томе, а уловљене рибе јео је сирове.

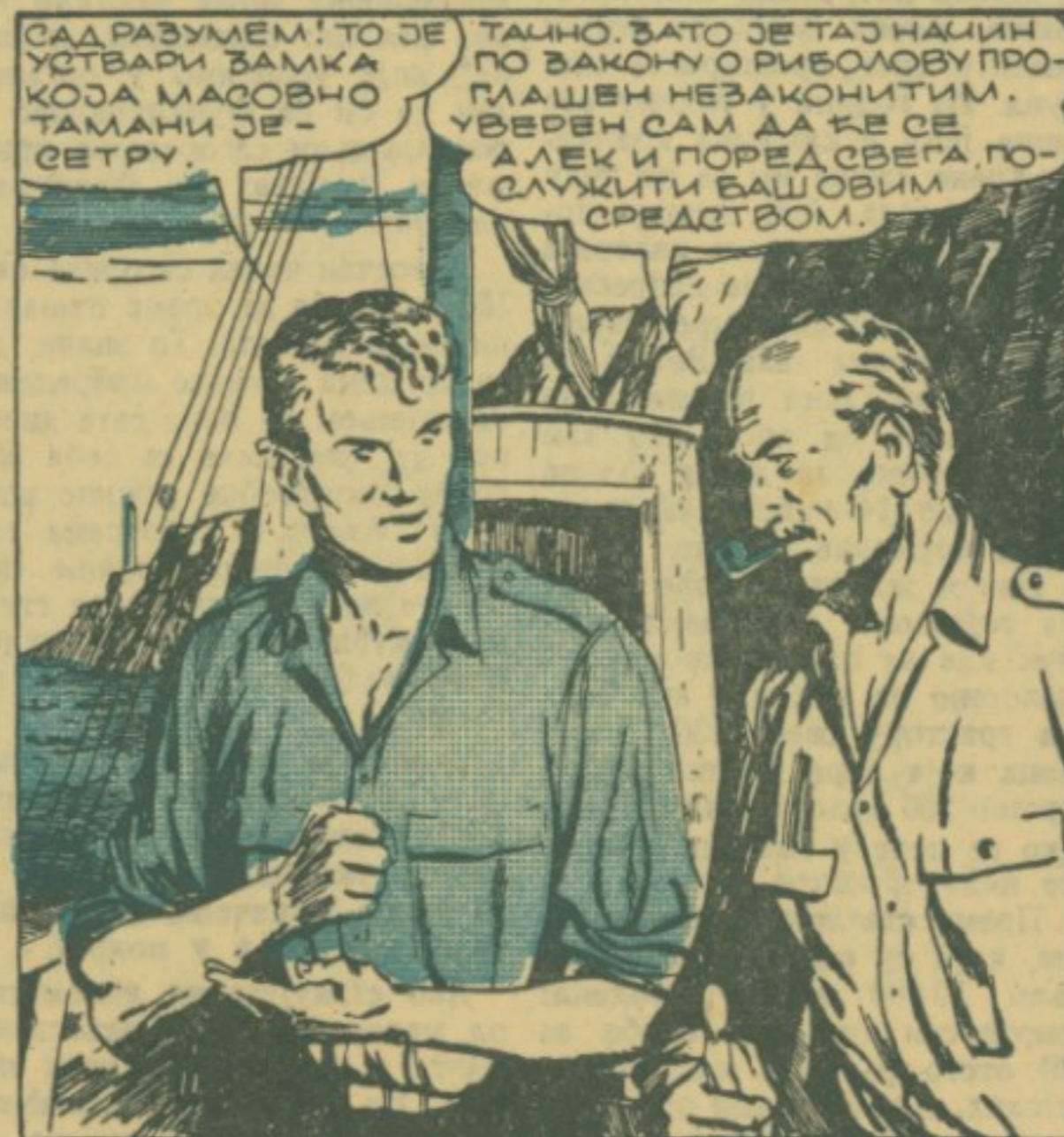
Године су наставиле да се вичу све до оног хладног фебруарског дана, 1958, кад га је видео ловац Хакамада.

Касније је утврђено да је његова прича тачна, да је он заиста био ратни заробљеник и да је побегао из логора. И после пуних петнаест година он се вратио у своју земљу, жени и ћерки које су давно сахрањиле наду да ће га икад још видети.

На спољашности Лиу Лијанга ништа не говори о томе да је преживео оно што вероватно није ниједан човек у историји. Али, 15 година усамљености оставиле су итекако дубок траг у њему. Лиу Лијанг мора поново да учи многе ствари које нама изгледају сасвим природне: на пример — да се смеје.

ВЕЛИКИ АЛЕК

ЦРТА И ПИШЕ Л. ФИШЕР ПО Џ. ЛОНДОНУ

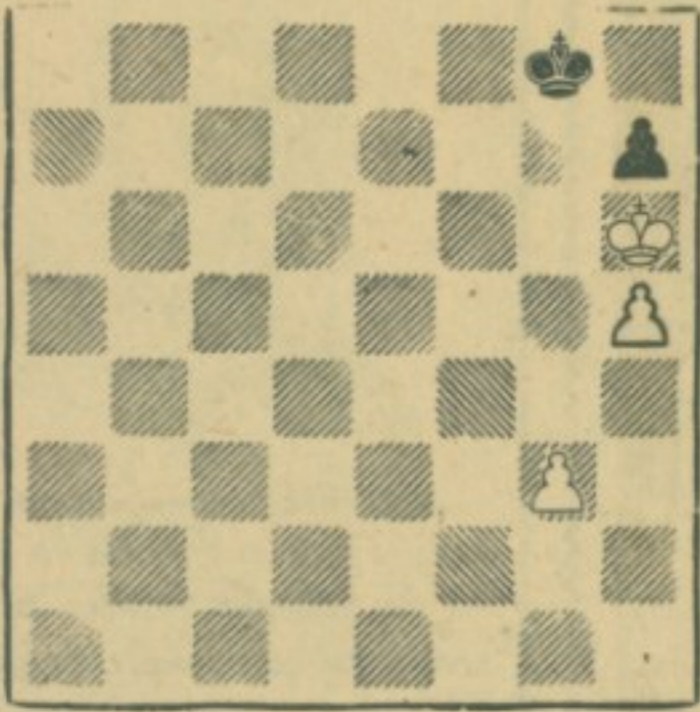

НАСТАВИЋЕ СЕ

Учимо шах LX

Ви се сећате, ми смо о томе говорили, да је Вилхелм Штајниц, после Адолфа Андерсена и Паула Морфија, био трећи првак света у шаху, односно први званични првак. Године 1894 он је одржао меч са Емануелом Ласкером и изгубио титулу првака света.

Проучавајући борбу између противничких пешака, пред крај игре, ми ћемо вам сада показати каква је ситуација настала у једној од партија на мечу између Ласкера и Штајница.

Положај је веома занимљив. Ласкер је бели, јачи је за једног пешака и требало би да добије партију. Он је био на потезу и вукао је г3-г4, а Штајниц му је, сасвим разумљиво, одговорио потезом Кг8-х8. Ласкер је затим кренуо даље пешаком г4-г5, а Штајниц је вратио свог краља на претходно поље: Кх8-г8. Ласкер иде напред: г5-г6, Штајниц носи његовог пешака: х7-г6. Сада Ласкер носи Штајниновог пешака: х5-г6, а Штајниц вуче Кг8-х8. Ласкер: г6-г7+, Штајниц: Кх8-г8. То је пат.

Ласкер је, као што видите, био јачи за једног пешака, а усто је био и на потезу, па ипак није добио партију. Материјална надмоћ и првенство у потезу не морају, према томе, да увек донесу победу.

ИЗБЕГНУТА НЕСРЕЋА

У Видуму, у Италији, и ове године је одржано светско првенство канаринаца. Конкурисало је око хиљаду птица. Али, за време такмичења наједном је дошло до пожара који је угрозио многобројне кавезе. Захваљујући брзој интервенцији „такмичари“ су били спасени и после краћег времена наставили са песмом.

АУТОМАТСКИ ПАС

Неки бечки механичар је конструисао аутоматског пса. Уствари то је грамофонска плоча која, чим се неко приближи улазу и зазвони почиње да „даје“.

ТЕЛЕВИЗИЈА ЈОШ САМО ЈЕДНУ ДЕЦЕНИЈУ

Кроз десет година телевизијски пријемници ће потпуно нестати, — тврди председник једне америчке компаније. За једну деценију биће конструисани веома мали телевизијски пријемници који ће да пројектују слике на платну обешеном на зид, као у биоскопу. Величина слика зависиће од величине самог платна.

ШОПЕНОВА ГОДИНА

Следећа година ће у Пољској бити свечано прослављена као „Шопенова година“. Наиме, тада се навршава 150 година од рођења великог композитора. У Пољској ће бити одржане многобројне уметничке приредбе, као и међународни конкурс за клавирске композиције и међународни конгрес музиколога. Досада су већ на ову прославу позвани уметници из 21 државе.

ДА НЕ БУДЕ СУДАРА У ВАЗДУХУ

Једна америчка фабрика је недавно произвела веома једноставну нараву која треба да онемогући сударе авиона у ваздуху. Направа се окачи на ивицу крила. У минути емитује напред 160 светлосних сигнала, 80 са стране и 40 унатраг. Показало се да при сунчевој светлости ово светлосно може да се опазе два пута раније него сам авион који долази.

ЗА ДВА САТА ИЗ ЕВРОПЕ У АМЕРИКУ

Седам америчких предузећа која производе путничке авионе припремају нацрте за изградњу новог типа авиона. Пут од Европе до Сједињених Држава он би прелазео за два сата. Апарат би морао да има брзину од 3.200 километара на сат, што значи три пута брже од звука. Летео би на висини од 21 километар а био би тежак 250 тона.

НЕОБИЧНА ПРОФЕСИЈА

Ширли Морабито из Њујорка је за последње три године употребила преко 700 различитих лекова. Али није их узимала зато што су јој потребни. Не! Већ из професионалних разлога. Њена је дужност да проба лекова произведене у једној великој фармацеутској фабрици! Пре него што се лек пусти у продају она прва испита његов укус, док за дејство не одговара.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗАГОНЕТНИ ЦИП НА ДРУМУ

Положен целокупном дужном на превозно средство са огромним гуменим точковима овај цип путује Сједињеним Државама. Услед јаке снежне вејавине, транспорт се зауста-

вио на једној пољани у Канзасу. Нико не зна шта је то, нити ко сме да се приближи, али свет нагађа. Верује се да је то нова ракета „Атлас“ која путује ка месту одакле ће бити послана у васиону. Колико је она велика може се закључити према аутомобилима испред ње.

ПОРУКЕ СА МЕСЕЦА И МАРСА

Да би се испитао Месец и друге планете неће се чекати на могућност да човек оде у васиону и врати се из ње, — кажу амерички научници.

Довољан је прецизни радио-отпријемник са снагом од само 1-2 вата. Сасвим лако ће он послати поруку са Месеца на Земљу.

Изгледа да ће бити лакше послати јасну радиопоруку са Марса на Земљу него из Њујорка у Токио — кажу амерички научници.

НОВИ ИЗУМИ ЗА ВАСИОНСКЕ ПУТНИКЕ

У САД се врше експерименти по новим методама који треба да помогну будућим васионским путницима да се лако крећу у кабини васионског брода кад се он нађе ван гравитационог поља у коме предмети немају више тежину.

Професор универзитета у Минесоти др Ото Шмит предаже да се усаврши апарат који ће избацивати мале али снажне млазеве угљендиоксида. Потребно је да уређај буде сасвим мали да би се при-

чврстио на одело васионског путника, који ће, кад буде почео да лебди у кабини — у простору без теже — моћи ипак да се креће избацујући мале млазеве угљендиоксида. Према другом предлогу потребно је начинити електромагнетско седиште које ће васионском пилоту омогућити да удобно седи. Али зато би он морао да носи метално одело-

ПРЕКИНИТЕ КАД ЈЕ НАЈСЛАБЕ

Канцелорозози су уочили необичну појаву: у Великој Британији људи двапут више болују од рака на плућима него ли у Америци, мада се у Сједињеним Државама више пуши но у Енглеској. Трагајући за узроцима, дошло се до закључка да је он у томе што Енглези попуше цеду сигарету, бацајући само мали недопушени врх. Анкета спроведена у Њујорку, Чикагу, Питс-

бург и Лос Анђелосу показала је да Американци углавном пуше 60 отсто цигарете. Да би тачно сазнали како та ствар стоји у Енглеској, сарадници Британског центра за изучавање рака сакупљају бачене опашке по канцеларијама, ресторанима и улицама. Још нису завршили своја испитивања. Постоји међутим податак и о Холандији. Наиме, Холанђани као веома штетљив народ, бацају опашке који су просечно дуги свега 1,5 сантиметар, а код њих је рак плућа врло честа појава.

НОВИ ПРОНАЛАСЦИ — НОВЕ БОЛЕСТИ

Од пре неког времена лека-

ри за кожне болести у САД приметили су да службеници ове чешће болевају од нове, непознате болести коже која се јавља у облику црвених печата. Срећом, није дуго требало да се пронађе узрок. Болест је била изазвана новом смесом од фенола која покрива хартију за копирање. Дакле, при новим проналасцима треба мислити и на човеково здравље.

ВИШЕБОЈНО ЦВЕЋЕ

У Мексику постоји једна чудна врста цвећа које у току дана и ноћи мења боју. Ујутру је бело, затим прелази у розикасто док у подне не постане сасвим јасно црвено. По подне, готово неперметно прелази у љубичаст тон, до зајасног, а преко ноћи поново постаје бело. Мексиканци га зову „плаво-бело-црвено“. Занимљиво је још и то да мирисе само 90 минута када је у фази црвене боје. Ово вишебојно цвеће је врло декоративно.

МИШЕВИ И ТЕМПЕРАТУРА

Један сарадник Универзитета у Оксфорду дошао је, уз помоћ мишева, до корисних закључака о утицају температуре на прве дане, односно на прве године, живота разних бића. Наиме, он је однеговао мишеве који су тек дошли на свет, на температури од 32 степена Целзијусова. Касније, кад су одрасли, посматрао је како реагују на температуру

од 42 степена и закључно да много лакше подносе врућину од мишева који су однеговани на топлоти од свега 20 степени. Није искључено да се ови резултати могу донекле односити и на човека. Његова отпорност на топлоту зависи од тога како су га родитељи, док је био дете, на њу привикавали.

... по тврђењу неких научника и биљке реагују на алкохол. Тако купус може да се „опије“ ако се у земљу око његовог корена сипа алкохол. После два часа биљка је потпуно „пијана“.

... калифорниска помракуша засад је јетина птица код које је доказано да преспаву зиму.

... једно стабло јабуке испари дневно преко лишћа око 150 литара воде.

... једна врста америчке роде коју називају шумским и-

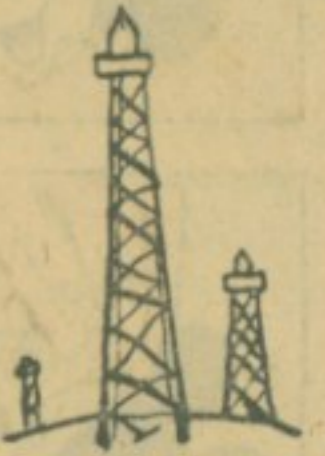

бисом спада у ретке птице које умеју да лете „на леђима“.

... процес кварења зуба достиже највећу активност 20 до 30 минута после јела и због тога би њихово чишћење у то време било најкорисније.

... тропска птица оропендола, која је сродна косу, гради своје гнездо у близини оснијака да би се заштитила од животиња које краду птичја јаја.

... реч „нафта“ Европљани су узели од Персијанаца. Међу тим „нафта“ код Пер-

сијанаца значи просто влага, течност, јер су је они некад сматрали као и сваку другу воду.

... слонове понекад носе своје младунце у лучном удубљењу својих великих зуба, придржавајући их при том сурлом.

... прериски пси облаку унутрашње зидове својих склоништа „малтером“ који справљају од траве, гранчица и блата.

... најмању виолину на свету конструисао је, пре неколико година, италијански градитељ виолина Луиџи Рапета. Његова виолина дуга је свега

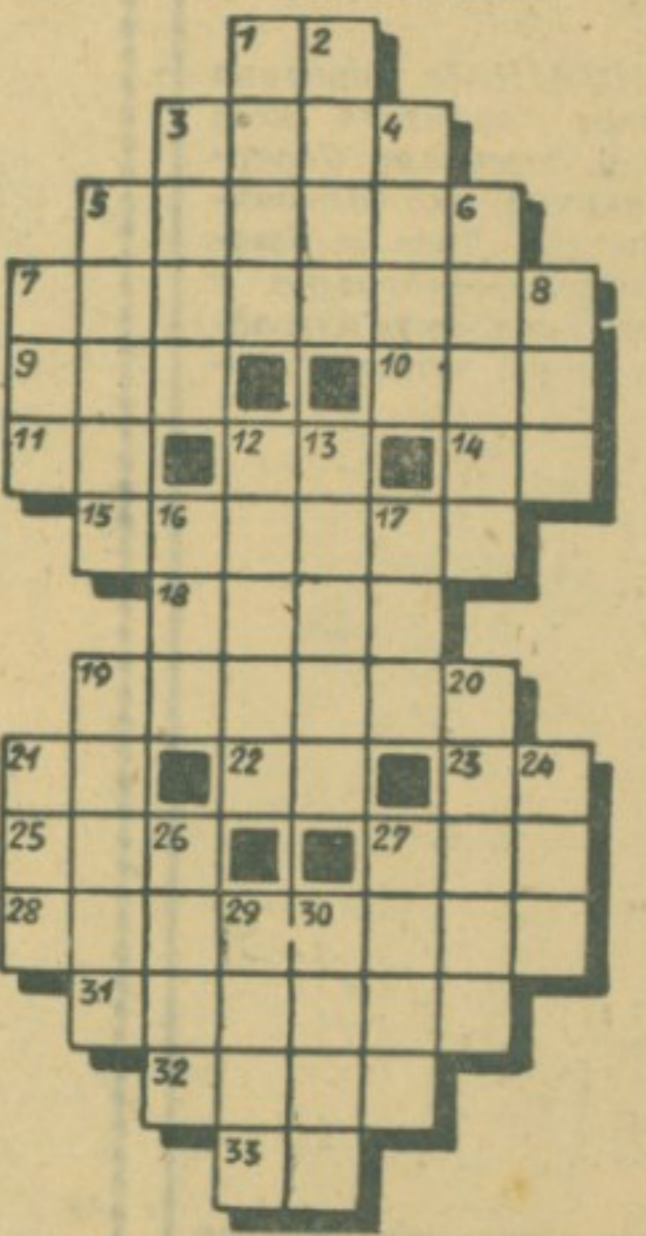

50 милиметара, а жице на њој толико су танке да се једва виде голим оком.

Водоравно: 1) иницијали нашег књижевника; 2) подупорство на Првом Мору; 5) минерал који се употребљава за израду пошланица; 7) острвски књижевник („Лорчеви записи“); 9) енглеска титула; 10) мера за површину (мјерок); 12) иницијали чувеног немачког композитора; 13) старо женско име; 14) ослонца; 15) проналазач сивилаци са угљеним влакнима; 18) место у Немачкој; 19) врста уља; 21) прелог; 22) два слова; 23) слово латинице; 25) узвик при (ушци); 27) острво у Северној Америци; 28) жена Шекспирове трагедије; 31) опера од Визеа; 32) провази; 33) немачки прелог.

Усправно: 1) врста птица; 2) драге; 3) старо мушко име; 4) контрапан Прве звезде; 5) француски сликар; 6) римски император; 7) швајцарски легендарни јунак; 8) наше острво; 12) старо име за Египат; 13) тробојница у Енглеској; 16) немачки члан; 17) немачка заменица; 19) провази европске уметности у 17 веку; 20) наш стонотенисер; 21) енглески морепловац; 24) мушки потонак; 26) река на Кавказу; 27) река у Немачкој; 28) женско име; 30) прелазак (лат.).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

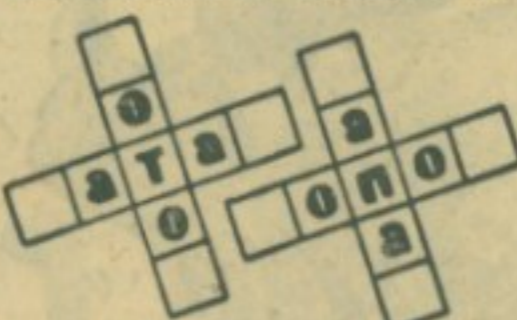
Водоравно: 1) оаза; 5) Осборн; 7) увод; 8) лоз; 10) Лијеж; 12) сир; 13) Ервин; 15) ро; 17) алабо; 19) ара; 21) Алес; 22) Војнер; 24) Вино; 25) тит; 27) оточи; 28) мо; 30) Неда; 32) то; 34) нинкал; 36) аис; 38) тала; 39) колџа; 41) оаза.

Усправно: 1) Оофи; 2) Аблева; 3) зо; 4) Ари; 5) ови; 6) вост; 7) улог; 8) Мизоч; 11) Живан; 14) налет; 19) обит; 18) херан; 20) аргон; 22) еоден; 24) Волга; 26) Кочла; 28) илјатис; 31) Акаба; 33) биз; 35) ала; 37) осе; 40) ла.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЗАГОНЕТНИ КРСТОВИ

У празне крајеве ових крстова ако се тачно упишу четири сугласника, добиће се четири речи — две усправне и две положене. Свеједно да

ли се чита озго надоле или оздо нагоре, с лева на десно или с деона на лево увек оу исте. (Ратар, поточ, топор, канака)

ЗАГОНЕТКА

Двапут по две ноге бројим Ал! не идем него стојим! Ко од хола одмог тражи! Тај се у мом крилу снажи! (впиголо)

БРЗОПАСТА И ШЕПРТЉА

Кома је језик бржи од памети, тај начоном читаву зборку у реченици. Ту је ману одано заглазо наш народ и у једној причи овако је иолејао:

Дошла прија Брооплета баш некако пред ручак код пријатеља Шепртљина. Он јој рече:

— Пријо, узми врућ, док је кипус!

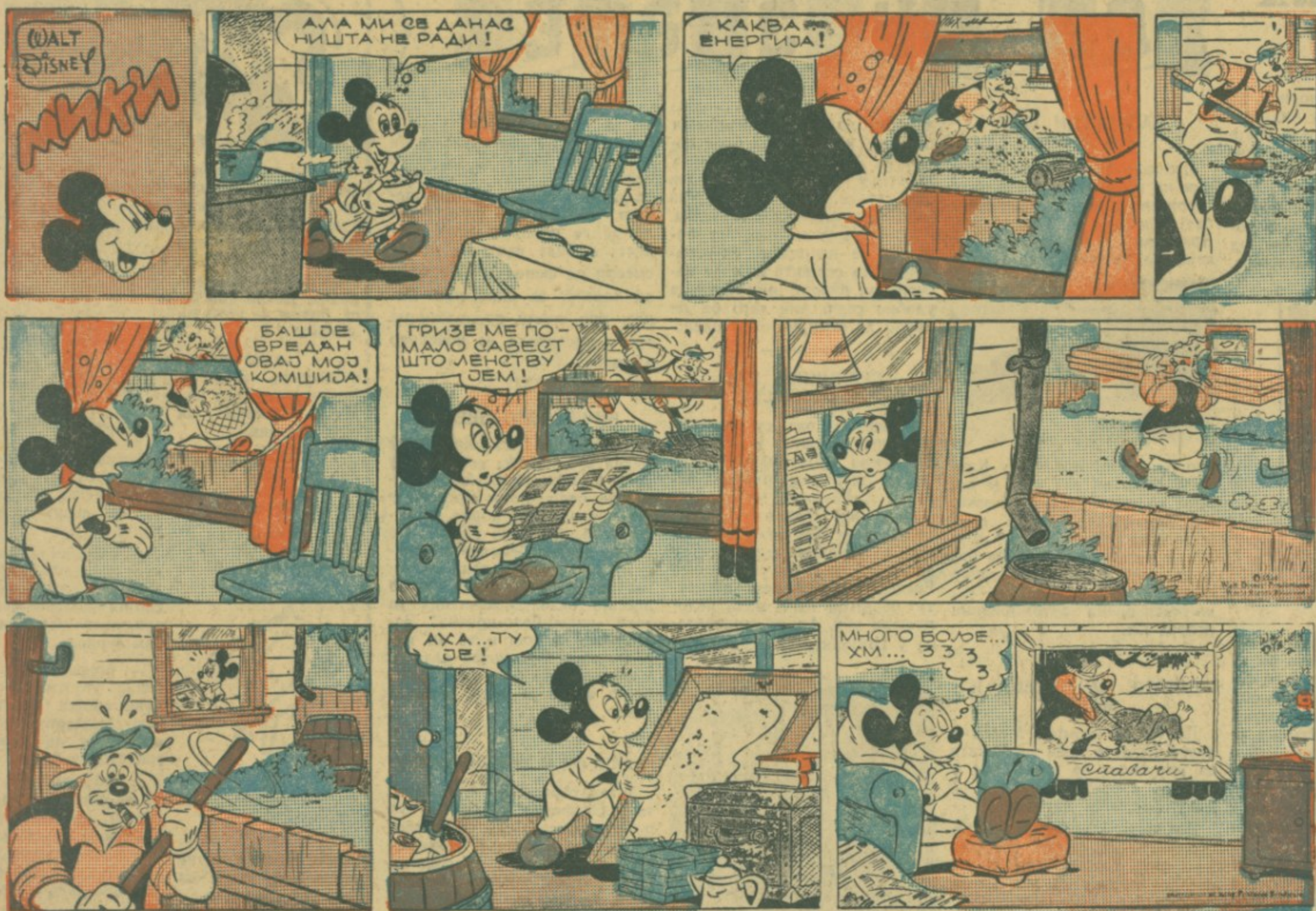
А прија му на то одговори брзо:
— Сира пошла кад сам је-ла, па нисам ни глатна!
И тако и Брооплета и Шепртља испретураше речи.

А да ли ви знате како је требало да Шепртља понуди прију Брооплету, а како она да му одговори.

ЧАРОВНИ КРУЖИТИ

Идући по цртама од кружића до кружића можете наћи седамнаест животиња.

НЕЋЕ ЗНАТИ КАКВО СЕ ВРЕМЕ СПРЕМА

Хорације се хвали једног дана како се најзад излечио од реуматизма.

— Штета, грдна штета! — казала је Белка. — Па то значи да убудуће нећемо знати какво им се време спрема.

НЕ МОЖЕ ДА ГЛЕДА

Шиља и Пера Ждера возе се трамвајем. Пера Ждера једнако обара главу и изгледа као да му се много спава. Досадило Шиљи да га тако гледа на му најпосле рече:

— Е, мој Пера, на теби се спава. Стри се још мало, јер смо близу куће.

— Море, Шиљо, мени се не спава, него се само правим. Не могу да гледам како жена стоје у трамвају.

ПИТАЊА и одговори

Шта је свинг?
Шта су рикавице?
Шта је сеш?
Шта је пичпајн?

ОДГОВОР:

СВИНГ је дуг и широк ударац у боксу. Тешко се удара прецизно.

РИКАВИЦЕ су канал на кречњачким обалама чији је дужи отвор у мори, а горњи слободан. Кад надуу таласи, они се пењу кроз канал и исти-отују из њега ваздух. Кад се повлаче, ваздух нагло улази у горњи отвор и изазива јак шум — рикање, па отуд потиче и ово име.

СЕШ је таласасто њи-зање водене површине под утицајем разлике у ваздушном притиску на оутротним крајевима је-зера.

ПИЧПАЈН је боровина изврсног квалитета која расте у државала Северне Америке, око Мексичког Залива. Дрво је богато смолом, диготрајно, а употребљава се за израду-њу бродова, затим у сто-

ларији за железничке пратове, за коцке за кал-дрму итд. Вазеи као нај-боље борово дрво на све-ту. Ботанички спада у та-козвани жити боровини.

БАШ ЧЕДНИК

